

7md

2012 m. vasario 3 d., penktadienis

Nr. 5 (973) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Pažintis su Jeano Giraudoux kūryba

5

Agnès Narušytės knyga apie fotografiją

6

Zitos Inčirauskienės paroda „Rašto ženklai“

7

Nauja parodų erdvė Vilniaus planetariume

„Vyras, sukeliantis audrą“

8

Japonų filmų festivalis

9

Krėsle prie televizoriaus

Vidas Poškus. „Alyva“. 2011 m.

Skerdiena susitinka mėsa

Vido Poškaus tapybos ir iliustracijų paroda galerijoje „RA“

Laima Kreivytė

Vidas Poškus yra menininkas. Be kita ko, dar ir menotyrininkas, net „dr.“ – bet tai netrukdo. Gal „dr.“ meno lauke gali būti verčiamas į „br“. Kaip siaubas, ištikęs sapnuojant gėles žudikes. Dr(augui) Poškui dvi raidės yra ne tik mokslinis laipsnis, bet ir performansas. Pastovus nenuilstamas savęs vartymas nuo vaizdo į tekstą ir atvirkščiai.

Nesenai atsidariusioje galerijoje „RA“ Vidas Poškus eksponuoja savo tapybą ir iliustracijas. Nors

šiuos paralelinius, keturiomis juostomis aplink galeriją išdėstytaus paveikslus galima vadinti pasakojimais. Iš išorės kai kurie primena komiksus, bet tekstas ne pučiasi paveikslu viduje nupieštame burbule, o yra parašytas žemiau. Vaizdinis ir tekstinis naratyvai yra paraleliniai. Neatsitiktinai juos reikia skaičyti einant ratais arba sukioti galvą klausant ant kopėčių užlipusio autoriaus.

Šaltą vakarą į atidarymą sugužėjė kolegos menininkai ir kritikai pratęsė Poškaus performansą užpil-

dydami savo kūnais nedidelę galerijos erdvę ir tapdami esamu /būsimu/ istorijų personažais, kurie degtinę ir brendži užkanda lašiniai ir raugintais agurkais. Kažkas groja elektrine gitara. Lyg iš paveikslėlio nužengęs garbaus amžiaus fotografias atkakliai aiškina man, kad „kai kurie darbai atrodo kaip nupiešti iš fotografijų“. – „Tikrai taip, – pritaiku. – Ir autorius to neslepia.“ Bet kokie tai darbai?

Iš pirmo žvilgsnio – kick padidin-

NUKELTA | 4 PSL.

„Šajo pamėšelė“

Pažintis su prancūzų intelektualo Jeano Giraudoux kūryba

Lietuvos nacionalinis dramos teatras vasario 24 ir 25 d. pristatys premjerą „Ir vėl viskas bus gerai“. Režisierius Cezaris Graužinis ne tik stato šį spektaklį, bet ir parašė jo inscenizaciją pagal garsaus prancūzų rašytojo, dramaturgo Jeano Giraudoux pjesę „Šajo pamėšelė“. Plačiau pristatome Jeaną Giraudoux – žinomą XX a. prancūzų rašytoją intelektualą.

Jean Giraudoux (1882–1944)

Mokesčių rinkėjo sūnus Jeanas Giraudoux 1903 m. išstojo į Aukštąjį normalinę mokyklą (*École normale supérieure*) studijuoti germanistikos, studijų itaka jaučiamą jo kūryboje. Po apsilankymo Vokietijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose jis sugrįžo į Prancūziją, dirbo žurnalistu, o vėliau gavo kuklų, bet stabilių darbų Užsienio reikalų ministerijoje. Visa tai jam leido pradėti ir testi literatūrinę karjerą. Jis paraše subtilių novelių, kurių dauguma sudėta į novelių rinkinius „Provincialai“ („Povinciales“, 1909), „Abiejungų mokykla“ („L'école des indifférents“, 1911), „Skaitymai šešeliui“ („Lectures pour une orature“, 1917), „Nuostabusis Klio“ („Adorable Clio“, 1920). 1921 m. jis išgarsėjo savo romanais, vienais iš sulaukusių pripažinimo – „Zygfridas ir Limuzenas“ („Siegfried et le Limousin“, 1922). 1939 m., išleidęs politinių esė rinkinį „Visiška valdžia“ („Pleins Pouvoirs“), jis tapo valstybės veikėju, karos pradžioje buvo paskirtas informacijos komisaru, bet po 1940 m. apleido visas savo pareigas. 1944 m. mirė veikiausiai nuo apsinuodijimo, palikęs keletą tekstu, tarp jų – tris vėliau išleistas pjeses.

Paveikta susitikimo su aktoriu-mi ir režisieriumi Louis Jovetu (1887–1951), Giraudoux dramaturgo karjerą pradėjo 1928-aisiais pje-se „Zygfridas“ („Siegfried“) pagal savo ankesnį romaną. Vėliau sekė kiti jo šeševrai: „Amfitronas 38“ („Amphytrion 38“, 1929), „Intermezzo“ (1933), „Trojos karo nebus“ („La Guerre de Troie n'aura pas lieu“, 1935), „Elektra“ („Electre“, 1937), „Undinė“ („Ondine“, 1939), „Sodoma ir Gomora“ („Sodome et Gomorrhe“, 1943).

Šios pjesės, iš kurių vienos yra iškvėptos antikinių tragedijų, kitos – bibliinių mitų ar germanų legendų, yra būdas iš tam tikro atstumo pažvelgti į savo epochą, slegiančią 1930–1940 m. atmosferą, persmelktą gausybės tuometinių tragedijų, fašizmo ir karų. Sužmogindamas ir suaktualindamas antikinius herojus ir dievus, Giraudoux savo dramose kaip atsakymą į tuo metu kilusius klausimus ir baimes pasiūlo iš naujo apgalvoti, kas iš tiesų yra šventa. Teatras nėra tik atspalaidavimas. Giraudoux, konstatuojančiam politinių debatų silpnumą ir spaudos nepastovumą, teatras yra tribūna – vieta, kurioje galima kalbėti apie aktualias problemas.

Poezijos iškvėpta kūryba

Giraudoux veikalams gyvybės iškvėpia poezija. „Giraudoux buvo virtuozas – kalbos meistras, turėjo aristokratiską pojūtį ir mokėjo parinkti puikius palyginimus, taikliai iškomponuoti intarpus, naudoti netiketus, bet iškalbingus sprendimus, dailias sintaksines struktūras, kerinti žodžių žaismą.“ (Ann Smock) Giraudoux romanų veiksmas plėtojamas aplink pagrindinį personažą, nerandantį sau vietas pasaulyje, o jo gyvenimą kiek iš šalies stebi sumišęs autorius. Giraudoux pasakoja – apie bėgančius personažus, norinčius išsiuvaloti iš senojo gyvenimo ir išbandyti naujajį, paveldžiui, romano „Siužana ir Ramusis vandenynas“ („Suzanne et le Pacifique“, 1921) veikėja Siuzana mėgina patirti Robinzonu Kruzo išbandymus atsidūrusi viena saloje. Giraudoux kūryba dažnai atrodo lyg mėginimas suraisti žmoniją ir višatą, nuo kurios ji yra nutolusi: „Žmogus norėjo turėti savo sielą sau vienam. Jis kvailai pasielgė ją suskaldęs.“ („Undinė“, 1939) Giraudoux veikėjai, nors ir iki galo tuo netikėdami, trokšta šioje žemėje surasti laimę.

Tragiskumo pojūtis

Giraudoux sistemingai neardė teatro tradicijos. Jis rūpinosi kalbos rafinuotumu, dialogų subtilumu, jo teatrą ir geras lengvas komedijas skyrė poetinė atmosfera. Bet palaimingos nekaltybės pasaulio, kuriamo vystesi romanų herojės, skilimą ypač atskleidė draminė raška. Rašytojas Giraudoux neabejojo žmogaus ir pasaulio harmoniją. Dramaturgas Giraudoux vis aiškiu suvokė blogio egzistavimą, žmogaus ir jų žlugdančių jėgų konfliktą. „Amfitronas 38“ dar yra fantazija, o pjesėje „Judita“ („Judith“, 1931) matoma tragika išampa tarp legendinės herojės lemčių ir jos troškimo būti laiminga moterimi.

Karo lemtis ir absurdas

Pjesė „Trojos karo nebus“ parašyta ir pastatyta pračiaus trejiems metams nuo Hitlerio atejimo į valdžią ir likus trejiems metams iki Miuncheno sutarties. Giraudoux tėsė savo pradėtą darbą grąžinti teatrui garbę, jį integruidamas į didžių meną – Tragediją. Jo mėginimas kurti tragediją liovėsi būti vien eltinės kultūros žmogaus pramoga. Jis žinojo, kas iš tiesų yra Trojos karas – karas, kuris jau išvysko ir kuris greitai vėl išvysko. Ižvelgdamas neišvengiamo karo šešeli, jis kovoja pasitelkęs ypatingą teatro magiją. Jis demistifikuoją karą, pabrėždamas jo neišvengiamumą. Bet tai ne tas didingas fatališumas, kuris iki tol gaubė karą. Karas ne bausis kaip Gorgonė, o bjaurus kaip „beždžionės pasturgalis“. Dievai tampa neabejanti tik tada, kai jų viešpatavimui ima grasiinti žmonių orumas ir laimė. Jie nieko nebijo tol, kol žmonės yra tokie kvaili, kad sukelia karą. Tikrasis karo fatališumas – tai kvailumas, bet jo vienintelio žmogui

dar niekad nepavyko įveikti. Pats Hektoras sekinančios kovos pabaigoje nebešlaiko įtampos ir priima neapdairių karinį sprendimą, kuris lemia jo pirmojo mirtį karo garbės lauke.

Giraudoux ir mes

Po Louis Jouvet mirties 1951 m. Giraudoux pjesės buvo statomas įvairiuose Paryžiaus teatrauose. Publikai tuo metu žavėjosi Sartre' u, Beckettu, Brechtu. Kaip ir visa tarpukario dramaturgija (Pirandello, García Lorcos), Giraudoux teatras kiek paseko. Besirūpinančiam pačių tinkamiausiu žodžiu ir juos siejančiu idėjų dėstymu Giraudoux niekada nepavyko iškvėpti veiksmo ir surūpti savarankiškų ir pilnakraujų personažų. Už jų visada pastebime patį Giraudoux. Net dar esant gyvam, buvo tikimasi, kad pagaliau išryškės kažkas daugiau. Manoma, kad tai įvyko 1935 m. pjesėje „Trojos karo nebus“. Po „Šajo pamėšelės“ („La Folle de Chaillet“), jau mirus Giraudoux, Pierre'as-Aimé Touchard'as rašė: „Ne, jis nebuvo savo laikų Ra-

ro alkis“. Ji norėjo pamatyti bet kokį teatrą, kad ir kokios kokybės jis būtų.

Grįžęs iš Amerikos, Jouvet atsižvelgė į susiklosčiusią situaciją. „Athénée“ teatrą, kurį jam išvykus saugojo Pierre'as Renoiras, išnuomojės pastata pastatėm, jis surado sulaukus pasisekimo su spektakliu „Arsenas ir seni nérinai“ („Arsenic et Vieilles dentelles“).

Tačiau jam buvo labai svarbu pastatyti „Šajo pamėšelė“. Tai paskutinė Giraudoux, mirusio 1944 m. sausio 31 d., pjesė. Bendradarbio mirtis sukrėtė Louis Jouvet, ši žinia pasiekė ji būnant Meksikoje. „Per visą mano karjerą man nebūtu buvę didesnės garbės, nei suvaidinti jo kūrinius, to man būtų užteke.“

Šią pjesę iškvėpė anglų komedia „Senutes“ („The Old Ladies“), kuriaj Jouvet galvojo statyti 1935 metais. Giraudoux ją pritaikė sugalvodamas personažus pagal „pamėšelės“, senas moteriškes, kurias jis matyavo einaučias Paryžiaus gatvėmis, apsirengusias iščiūsais iš mados drabu-

spintose ir palėpėse išsaugojuisius senų moterišķų drabužių, [...] dėvėtų maždaug 1895–1910 m., suknelių, kurias nešiojo mūsų mamos ar senelės, suknelių iš šilkų, puoštų nériniais, bumbulais, blizgučiais, skrybėlių su strucių plunksnomis, dirbtinėmis gėlėmis, nériniuotų kojinių, rankinių, skėcių, batelių, galų gale visko, kas buvo madinga tais laikais. Ir jei tie žmonės galėtų man tuos daiktus atsiusti, jie padarytų didelę paslaugą aprengdam i kuriuos Giraudoux pjesės aktorius. [...]

Per dešimt dienų atsirado daugiau nei 650 dovanotojų. Prie „Athénée“ teatro buvo nusidriekusi cilė. Vienas aristokratas pasiūlė net visą gardrobą, taip pat ir baltinius.

Su dekoracijomis dirbo Bérard'as. Jis pasidalino su Jouvet mintimis, kokias dekoracijas išsivaizduotų pirmajame veiksmje, „Fransio kavinės terasoje Almos aikštėje“: „Mes neturime įrenginėti tikros kavinės. Reikėtų, kad ten būtų kas nors ypatinga. Reikėtų kavinės fasado su danguje pakabintais langais.“

„Šajo pamėšelė“ pagaliau buvo pastatytu gruodžio 22 d., praėjus dviej mėnesiams nuo Giraudoux išpranašautos datos. Virš rankraščio jis buvo parašęs: „Ši pjesė pastatyta Louis Jouvet trupės „Athénée“ theatre 1945 m. spalio 17 d.“

Spoudos konferencijoje Jouvet pabrėžė pjesės originalumą palyginti su ankstesnėmis: „Šajo pamėšelė“ tarp jo kūrinių užima ypatingą vietą, ir tie, kurie tiek kalbėjo apie Giraudoux „išmantrumą“, be abejonių, turės galimybę susidaryti nuomonę... apie savo pačių pozūtū. Išties išskirianti iš visų kitų jo pjesių, jis kai kuriems turbūt bus tikras atradimas.“

Pjesė buvo sutikta su triumfu. „Dar niekad, – rašė Jeanas Tardieu laikraštyje „Action“, – fantastinis Giraudoux realizmas nebuvu panardinęs savo bengališkų ugnelių į tokias žmogiškas gelmes.“ Jis išgyrė „nepaprastą Marguerite Moreno genialumo proveržį“. Thierry Maulnier komentavo pastatymą: „Šis judesio, išraiškos, intonacijos menas su nepaprasta keitimosi galia išnyksta tekste, kuris jis įkūnija ir, padarydamas dramos dalį beveik nematomą, padaro matomą kalbą.“

„Šajo pamėšelė“ buvo rodoma be pertraukos iki du šimtai devyniasdešimt septintojo spektaklio, kol Marguerite Moreno visiškai nusilpo.

Pjesė šiandien

2002 m. Giraudoux „Šajo pamėšelė“ vėl sugrįžo į giuntaji „Athénée“ teatrą Paryžiuje. Pjesę statės režisierius François Rancillacas taip komentavo aktualumo nepradarusį jo pjesę:

„Naftos telkiniai po Paryžiumi? Finansų magnatai ir spekuliantai gauja pasiryžę nugriauti miestą, kad

Jean Giraudoux

žiaisiai. Dramaturgo valia jos ēmė priešintis naujai pinigų galiai, vyrams, kurie aukštyn kojom apverčia gyvenimą, pakeisdami jų kvaratalą.

Jouvet reikėjo pinigų „Šajo pamėšelės“ pastatytui. Jam pasisekė gauti laikinosios De Gaulle'io vyriausybės dotaciją, o prancūzų institucijų reorganizavimo metu tai buvo nepaprasta malonė. Jouvet, sulaukęs šlovės jau prieš karą, sugrįžęs iš Amerikos, išties atrodė kaip „kultūros De Gaulle“is“.

Bet dotacijos nepakako padengti visoms išlaidoms, ypač kostiumams. Vienas žurnalistas jam pasiūlė kreiptis į publiką, iš 1945 m. spalio 30 d. laikraštis „Le Figaro“ išspausdino mažą straipsniuką „Padekite aprengti „Šajo pamėšelė“: „Aš įsitikinės, – vakar mums sakes Louis Jouvet, – kad tarp jūsų skaitojojų yra tokiai, kurie yra išsaugoję ar bent pažiusta žmones, savo

Apie absurdą epochos kompromisus be kompromitacijos

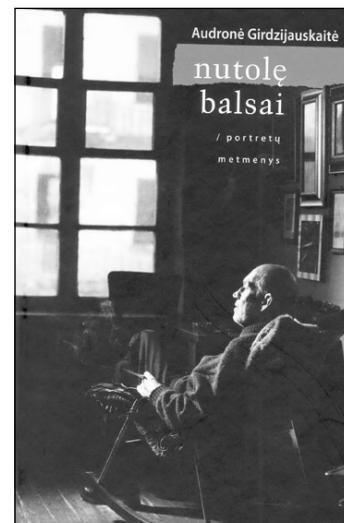
Kelios impresijos apie Audronės Girdzijauskaitės prisiminimų knygą

Audronė Girdzijauskaitė. „Nutole balsai: portretų metmenys“. Vilnius, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011, 360 p.

Viktorija Ivanova

Kietame viršelyje sėdi nusisukę dailininkas Vytautas Kalinauskas. Jis, pasak autorės Audronės Girdzijauskaitės, Vilniaus paveikslų galerijoje pristačiusios knygą „Nutole balsai: portretų metmenys“, žiūri pro langą ir gal pamatyti ką gražaus, bet vaizdą užstoja ten esantys namai. Namai, kuriuose galbūt gyveno aristokratiškos prigimties eruditas Jurgis Tornau, kur, kaimynų akimis, orgijas kėlė dieviško grožio Kazys Teodoras Valaitis, kur neramiai blaškėsi vienišas Jonas Vytautas Misevičius. Šalia jų – aikštės, gatvės, parkai, išvaikščioti tų, kurie atgailauti bėga pas mamą, ilgus metus savo sūnų pristatinėjusių kaip brolių, tų, kurie pokalbio viduryje stebi aplinkinius – atpažįsta? Pastebi? Tų, kurie kūrė ne tik vienas kitą, bet ir absurdžiai kompromisiais paženklinto sovietmečio dvasią.

O skaitytojui namai vaizdų neužstoja – priešingai, jiems atveriamos girdėtų, gal matyt, gal net pažintų, o gal visiškai nežinomų asmenų durys. Tačiau durys atveriamos tik pasižvalgymui, švelniams susipažinimui. Išspažintis, atgailavimus ar prašymus išklausyti nuodėmės čia nebus leidžiamasi. Apskritai, nei autorė, nei portretuojamieji su tavimi nesileis į pokalbij. Rašinai dedikuojami anaipolti ne skaitytojams. Ar bent jau tikrai ne kiekvienam iš jų. Galbūt prisiminimais dalijamasi daugiau su tais, su kuriais tie momentai buvo patirti. Tarsi laiškai į nežinią, į nebūtį. Laiškai apie ungius, apie gėriminkijas, skurdų laiką, tačiau tokį, apie kurį galima trumpai pasakyti: „Buvo gera“, ir tu tiki. Skaitai apie glamžomas spektaklių programėles, apie priklaupi-

mą prie stalo (jei nėra kėdės), apie čėjimą namo paryčiais, užsimetus kailių, kad būtų šilčiau, apie susikalbėjimą su juodvarniais, apie degančius stogus, apie putplasio padengtus plaukus... ir mėgaujiesi galimybę nusikelti į nepatirtus laikus, švelniai prisiliesti prie sakraliai tampančios būties, ir tik paskutiniu sakiniu esi verčiamas susigësti: „šiandien tokio susikaupusio ir romaus partnerio nebeturiu“ (p. 115). Pasijunti taip, lyg būtum skaitęs svetimam žmogui skirtą asmenišką laišką. Ir norisi kone nudelbtį akis, kad neprilygti portretuojamojos susikaupimui ir romumui. Pamažėle suprantai jaučias pagarbą žmonėms, kurių nepažinojai. Ir jau esi įtikintas, kad jų šiandien čia trūksta.

Girdzijauskaitės portretuojamąjų veidai nupiešti kruopščiai. Kaip ir vieno iš knygos personažų Jérónimo Čiuplio eskizuose – „[...] greta portretuojamojos kartais atsirašdavo nedidukai kitų portretukai ar kokie nors motyvai „iš gyvenimo“ (p. 110). Išskaitojui galbūt nepažįstamų žmonių nepažįstamus gyvenimus vis įsiterpia nepažįstamus aplinka ir aplinkiniai. Taip leidžama susidaryti nematyto pasaulio vaizdą. Ir po truputį jį pažinti.

ATKELTA IŠ 2 PSL.
Atlikęs užvaldytų. Orelia, Šajo pamėslė, kartu su kvartalo gyventojais rengia pasipriešinimą – juk reikia gelbėti žmoniją...

PAMIŠELĖ. Nafbos? Ką iš jos ketina daryti?

PJERAS. Kas paprastai daroma iš nafbos? Skurdas. Karas. Bjaurasis. Nustekantas pasaulis.

Parašyta 1942–1943 metais, pjesė „Šajo pamėslė“ veltui tikisi paliaubų: ji jau pranašauja kitą karą – sugrįžus taikai, dar reikės kovoti su žiauriu kapitalizmu, sustipréjusiu per paskutinį konfliktą, menkinančiu visuomeninį teisingumą ir žmogaus garbę. Po šešiasdešimties metų,

Artimu autorei asmenų portretai jų nepažinojusiems išleka švelniai mistiški. Pasitelkus meistriškai valdomus žodžius, nutolę žmogaus balsas ir išblėsės jo vaizdas yra kuriamas, o ne pristatomas. Girdzijauskaitė piešia ir portretuojamų išvaizdą, daugiau ar mažiau užsimena apie vaikystę, kilmę, tėvus... Tačiau ne tai su knygos veikėjais suspažindina. Kelios tikslios nuotropus iš jų turiningo gyvenimo – ir imi jausti ne vien aprašomajį asmenį, bet ir jo kartos bei epochos nusivylimus, įtampas ir svajones. Rodos, akimirką imi kartu vaikščioti iplūšius Islandijos žeme, kokia „visi anuomet vaikščiojo“. Aštuntają teatrologės Audronės Girdzijauskaitės knygą „Nutole balsai“ sunskiai gali apibrėžti tik kaip prisiminimų, portretų rinkinį. Eseistikos ir novelistikos koliažas – taip pat netikslu. Savotišku laiškų išėjusiems pavaldalu piešiamas kortos (auto)portreto eskizas? „Nutole balsai“ – tai epochos skečas.

Kartais, rodos, norėtusi autorę sustabdyti, paprašyti smulkiai nupasakoti vieną ar kitą detalę, apie kurią užsiminta puse žodžio, bet ne išstartam prašymui turbūt nebūtų lemta išspildyti. Balsai jau tolouis, o jų aidas griežtai valdomas autorės. Be kompromitacijos. Tačiau ir toks prašymas greit užgesinamas. Kone šventvagiška būtų nutrauktai, įsiterpti, apskritai užsiminti apie savo egzistavimą. Ir tuomet pasidaro labai įdomu, kokiame registre skambės tavo artimųjų balsai. Kaip šiandieninis skendėjimas dūmuose, vynas taurėse ir šiuolaikinės klasikos garsai atguls kieno nors prisiminimuo. Ar spalvota bus mūsų kortos gyvenimo juosta, pažvelgus į ją iš perspektivos?

Kodel nutole balsai suskamba tik šiandien? „Visiems skaniai valgant, geriant ir sakant karštą kalbas, Jérónimas išsitraukė savo juodajai ap-

kai išaiškėjo, kad liberalai kiekvieną dieną griauna vis daugiau ir daugiau, kaipgi galima nesižaveti beveik pranašišku Giraudoux įžvalgumu? Kaip nesistebeti, kai po šia fantazija slypi neįtikėtinas pjesės aktualumas?

Bet jei ir vakar, ir šiandien mes tik nerimaudame, skundžiamės, kas iš tikrujų kovoja? „Ko jūs visi verkšlenat, o ne veikiate? Ar galite susitaikyti su pasauliu, kuris nuo aušros iki sutemų nelaimingas! Kur nesi pats sau šeimininkas! Gal jūs bailial!“ Kai pasiduoda silpni aplinkiniai žmonės, lieka, anot Giraudoux, tik viena moteris, pasirengusi atremti tai, kas nepriimtina, kad supurtyt mūsų užsnūdusių sąmonę ir sužadint mūsų laisvės troškimą. Ji vardu Judita, Elektra, Izabelė, Undinė... Čia – tai Orelia, Šajo pamėslė; apsupta savo senų pagal-

bininkų Konstancos, Gabrielės, Žozefinos ir indų plovėjos Irmos, apsiginklavusi ekstravagancija, pozicija ir gyvenimo meile, ji stoja ginti pasaulį nuo žiaurumo...

[...] Du veiksmai: vienas vyksta ant žemės, kavinės terasoje, kitas – po žeme, pusiau apleistame ir pusiau įrengtame pusrūsyje. Du sąmokslai: vienas organizuojamas spekuliantų, tvirtai nusprendusiu atverti Paryžiaus gelmes, kad užgrobtų jų turtus, kitas – neturtingu kvartalo gyventojų, įtikintu Šajo pamėslės, kad, norint gelbėti pasaulį, reikia neišvenčiamai pašalinti „vyru“ rasę. Keturi eksplotatoriai, keturios pamėslės; „du šimtai šeimų“, kapitalistai, šurmuliujant paryžiečių „stebuklų mugę“.

[...] Giraudoux visiškai nėra realistas, jis net nesirūpina „išlikimu-

lanką ir ēmę piešti. Niekas jo nė nepaisė. Jis nupiešė besijuokiančią šeimininkę, stalo fragmentą, kurio viduryje stovėjo nelemtas butelis degtinės... Maža to, buvo matyti, kad šeimininkei stinga kelių dantų! Kai padavė portretą, kilo triukšmas, – ji pasakė nieku būdu tokios Jeronimo dovanos nepriimsianti, – jautėsi labai užgauta (va ką reiškia realizmas!); tada Jeronimas švelniai ištraukė iš jos ranką piešinį ir čia pat į smulkius skutelius sudraskė nuoširdžiausiai atsipašinėdamas. Ir, aišku, tuo pat ēmë piešti pagrįstą gyvenimą.“ (p. 107)

Gal dabar beveik nebéra kam to realizmo draskytį skutelius (išskyrus porą asmenų, visi portretuoja mieni jau Anapily). Ir, kitaip nei kai kuriai Jeronimo Čiuplio atvejais, portretai bus įvertinti, o ne, portretuojamajam pageidaujant, retušuojami ir pudruojami. Kita vertus, sunku išsažiudoti, kad A. Girdzijauskaitė išmisi retušavimo vien dėl kažkieno įgeidžių. Knijoje kvepia ne pudra, o teisibė ir atvirum. Patarasis, tarp kitko, itin taktiskas ir solidarus. Be kosmetikos apsieita dėl griežtos atrankos principo. Nieko neslepia, bet atvirai nepasakoma iki galo. Nutylima tik tai, kas nerašoma ir į dienoraščius – juos gali perskaityti ir nereikalina akis. O kai kuriomis paslapčių lemta išlikti paslapčių.

Tačiau knyga – ne kodų rinktinė tiems, kurie juos suprantai. Paskutiniai prisiminimai, galima sakyti, skirti jau prisijaukintam skaitytojui. Autorė leidžia sau būti dar atviresnei, praskleidžia ypač artimų santykų sirmą. Tačiau – vėlgi – išpažinti to nepavadinsi. Tai vis vien vaizdai po storu stiklu, perregimui, bet neleidžiančiu apčiuopti. Nedeklaratyvūs ekskursai į autorės gyvenimo niuansus, kartais tiesiogiai susijusius su portretuojamų išgyvenimais, kartais dėl menkos užuominos prisilaikant.

Tačiau knyga – ne kodų rinktinė tiems, kurie juos suprantai. Paskutiniai prisiminimai, galima sakyti, skirti jau prisijaukintam skaitytojui. Autorė leidžia sau būti dar atviresnei, praskleidžia ypač artimų santykų sirmą. Tačiau – vėlgi – išpažinti to nepavadinsi. Tai vis vien

vaizdų, kurių išskaidant, gali išgauti iš jų naujės. Kartais tie keli ryškiausiai, nors ir ne visada reikšmingi, epizodai, lyg kokinio nesumontuoto filmo kadrai, įkyriai kartojas, išstumdamis daugybę kitų. (p. 236) Nuolat kartojamas „pamenu“ ir nuolat vartojamos būtojo laiko formos suteikia galimybę į teksto piešiamus įvykius žvelgti iš prieities juostą, į menkai spalvotą filma. Gal sepiją?

I Klausimus „Kai juos parinko? Kodėl būtent šiuos?“, Audronė Girdzijauskaitė atsako. Savo knyga,

mintus, kaip pastebėjo knygos pristatymo vakare teatro kritikas Vaidas Jauniškis, taikliai charakterizuja knygos autore: „Ei, devuška v belych briukach i perom v ruke, chočeš na Leningrad?“ (p. 170)

Autorės pagalba iš naujo suskambe balsai kartkartėmis prabyla ir ne lietuviškai – lenkų ar rusų kalbomis. Knigos pradžioje tokie pasiskymai išnašose dar verčiami į lietuvių kalbą, tačiau vėliau tampa it organikuojimo elementu.

Tačiau vietomis švelniai erzina „nepasitikėjimas“ skaitytoju. Net ir užklydės į svetimo gyvenimo užklisiaus turi teisę išgirsti tai, kas sakoma. Vis dėlto kelintakart girdimas tas pats pasakojimas verčia kiek ižlizliai mintyse kartoti „jau buvo“ ir apgailestauti, kad – net jei tai pora išlūčia – jų neužémė naujas sakiny, naujo pasakojimo motyvas, nauja mintis. Kartais pasikartojantys elementai praplečia anksciau pasakotą istoriją, suteikia daugiau informacijos apie aplinkybes. Tačiau kartais tai suskamba kaip nepatikumas skaitytojo atžvilgiu.

Knygos pabaigoje – taškas su liūdesio atspalviu. Viskas baigësi – ir tas laikas, ir tie veikėjai, ir ši knyga. Kodėl joje pasirinkta kalbėti būtent apie šiuos žmones? Autorė savo išskaidant tai paaškina: „[...] o tada užplūsta prisiminimų vaizdai, nuotrupos, kuriose matai savo artimųjų, koks jis buvo čia, su mumis. Kartais tie keli ryškiausiai, nors ir ne visada reikšmingi, epizodai, lyg kokinio nesumontuoto filmo kadrai, įkyriai kartojas, išstumdamis daugybę kitų.“ (p. 236) Nuolat kartojamas „pamenu“ ir nuolat vartojamos būtojo laiko formos suteikia galimybę į teksto piešiamus įvykius žvelgti iš prieities juostą, į menkai spalvotą filma. Gal sepiją?

I Klausimus „Kai juos parinko? Kodėl būtent šiuos?“, Audronė Girdzijauskaitė atsako. Savo knyga,

vaizduojamas, „Šajo pamėslė“ yra pjesė apie kovą už laisvę („Turi būti pasirašytištas paliaubos“, – stebisi gėlininkė)... Tačiau Giraudoux kalba apie kitokią laisvę – tokią, kurią būtų galima išsikovoti taikoje. Jis svajoja apie naujų žmoniją, kuri verčia ryžtusi rizikuoti savo laime, nei pasisakyti už destrukciją.

[...] Prieš spekuliantų samokslą stoją sena moteris, keistai apsirengusi, keistų manierų, ekstravagantiškų užgaidų. Bet argi Orelijos „pamėslės“ nėra daugiau jos nepralenkiamo keistumo, jos atsisakymo laikytis normų požymis? Orelija yra pamėslė turbūt todėl, kad neatsisakė gyvenimo tyrumo, nes vis dar tiki vaizduotės galia.

PARENGĖ
JULIJA ŠABASEVIČIŪTĖ

Iš dviejų dalių

Viešas raginimas paremti ŠMC ir kitų kultūrinių institucijų (vadovų vadovavimo) ilgaamžiškumą

Kęstutis Šapoka

Pirma dalis

Visai neseniai elektroniniu paštatu gavau vienos iš Šiuolaikinio meno centro kuratorių žinutę su neaiškais siūlymais išsakyti savo, kaip menininko, kuratorius ar dailės kritiko, siūlymus, pageidavimus dėl ŠMC ateityje rengiamų parodų. Tiesą sakant, nesupratau, ar tais mano pasiūlymais ŠMC komanda tiesiog nemokamai pasinaudotų, ar galbūt net leistų man pačiam sukruti kokį nors projektą... Iš tiesų tai esmės nekeičia.

Pastaruoju metu ŠMC tiesiogiai ir netiesiogiai pradėjo meninink(i), kuratorių, dailėtyrinink(i), tiesiogiai nesusijusius su institucija, „verbavimą“, žadėdamas artimiausioje ateityje daugybę demokratinių projektų, kuriuos išvyssime daug naujų veidų. Institucija pagaliau plačiai atlapos duris (?) vietinei terpei. Tikrai pukui naujiena!

Vis dėlto, jei jau ŠMC nusprenādė demokratizuotis ir išsileisti naujensiu idėjų, tai kodėl pradeda nuo vidurio? Nuosekliausias ir adekvaciūs žingsnis pirmiausia būtų

„nepakeiciamo“ ŠMC direktoriaus, jo pavaduotojų ir visos kuratorių komandos atsistatydiniamas, paliekant formaliai, ideologiskai, moraliskai „švarią ir tuščią“ erdvę naujoms iniciatyvoms. Na, gerai, visos kuratorių komandos atsistatydiniamas sunkiai įsivaizduojamas, juo labiau kad tenai yra dirbančių neseniai. Tada, sakykime, būtų logiška atsistatydinti direktoriui, pavaduotojams ir bent pusei kuratorių komandos, taip duodant žinią, kad institucija nori keistis iš esmės ir skaidrėti, t.y. demokratizuojua pirmiausia savo pačios biurokratinę sistemą.

Zinoma, tai nereiškia, kad, pavyzdžiu (pasvajokime), ŠMC komandai atsistatydinus, į areną atėjusi nauja komanda padarytų „geriau“. Ko gero, būtų visko, tačiau kalbant apie galutinį rezultatą, ypač galvojant apie nesuvaidintą, suinteresuotų grupuočių neprivatizuotą demokratiją, net tokie veiklos kokybės, efektyvumo, idėjų cirkuliacijos syravimai šiuolaikiniams menui, jo genezei būtų naudingesni nei nuolatinis tos pačios grupelės eltzizavimasis likusios meninės bendruomenės sąskaita.

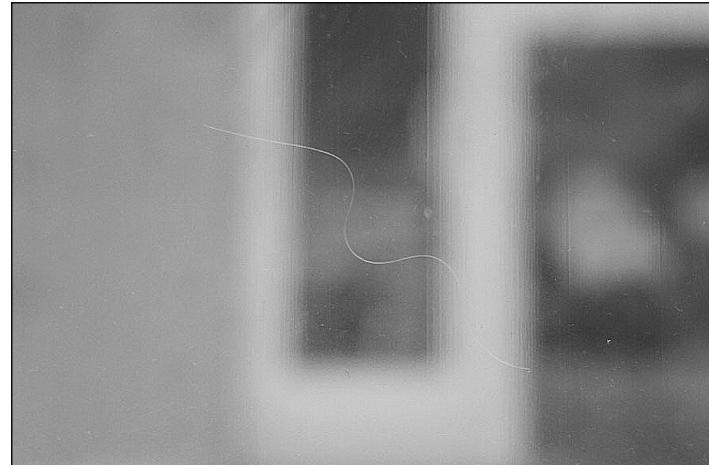
Taigi siūlyčiau kuratoriams, prieš stimgalviais bégant institucijai siūlyti

parodas ir projektus, geriau pagalvoti, ar tai nėra tik laikinas bandymas jus papirkti, siekiant nuraminti vis garsesnius nepatenkintujų balsus. Kaip parodė viena gedingiausiu mūsų pastarojo dvidešimtmečio šiuolaikinio meno istorijų – projektas 2011 metų Venecijos bienalėje, – dailininkus, be retų išimčių, paipirkti yra nesunku.

Tačiau, gerbiamieji ir gerbiamosios kuratoriai ir kuratorės, dailėtyrininkai ir dailėtyrininkės, garsėjančios ir garsėjančios kritiniu mastymu, ar nebus taip, kad, priėmę tas pakšas, po kurio laiko atsipeikėsite ir suprasite, kad keistis ir demokratizuotis iš esmės nė neketinusi institucija tiesiog ciniškai jūmės pasinaudojo. Bet patiemis palaiminus išsisémusios biurokratinės sistemos simuliacijas rėkauti ir piktintis bus jau vėlu...

Antra dalis, prieštaraujanti pirmajai

Tik ką labai įdomiai kalbėjausi su protingu žmogumi, kuris nusistebėjo tokiu mano negatyvumu ir pasiūlé į situaciją žiūrėti linksmiau. Priešingai – organizuoti ŠMC, kitų kultūrinių institucijų (Dailės muziejaus, Nacionalinės dailės galerijos, įvairių ministerijų etc.) ir jų nepa-

Juozas Laivys. „Originalus Vilniaus Šiuolaikinio meno centro direktoriaus Kęstučio Kuizino plaukas“. 2004 m.

meno vadybinink(i)ų bendruomenę solidarizuotis ir viešai palaikyti mūsų kultūrinių institucijų vadovų kadencijų ilgaamžiškumą! Būkime sunkių valandų su jais! Neatiduokime institucijų vairalazdžių visokiem perėjūnams! Užteks pyktis, pavydėti, kaišioti pagalvius į ratus – susitelkime pagaliau ir apginkime nenuilstamai triūšiančius mūsų institucijų vadovus nuo supuvusių Vakarų sugalvotos rotacijos principo. Apsaugokime savo (šiuolaikinių) meną nuo suirutės ir korozijos!

Skerdienė susitinka mėsą

ATKELTA IŠ 1 PSL.

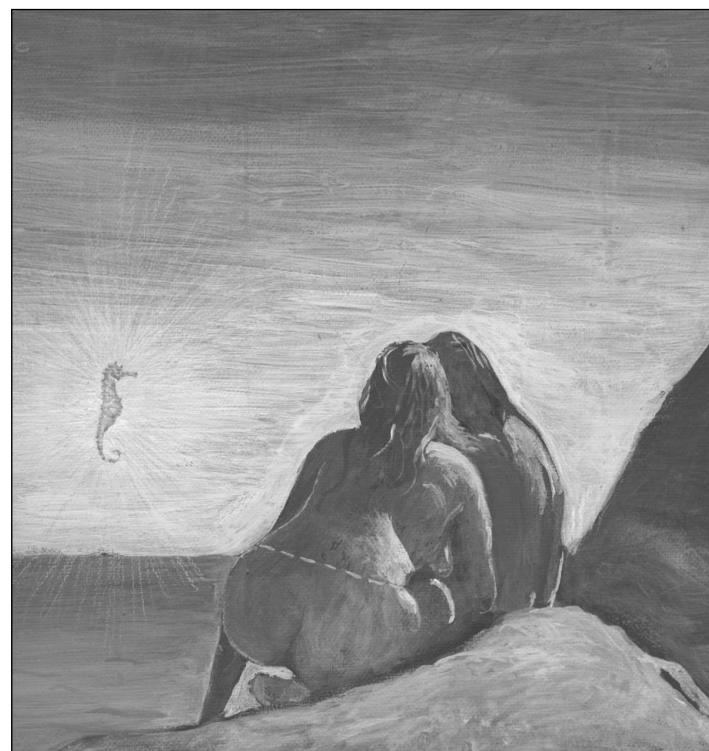
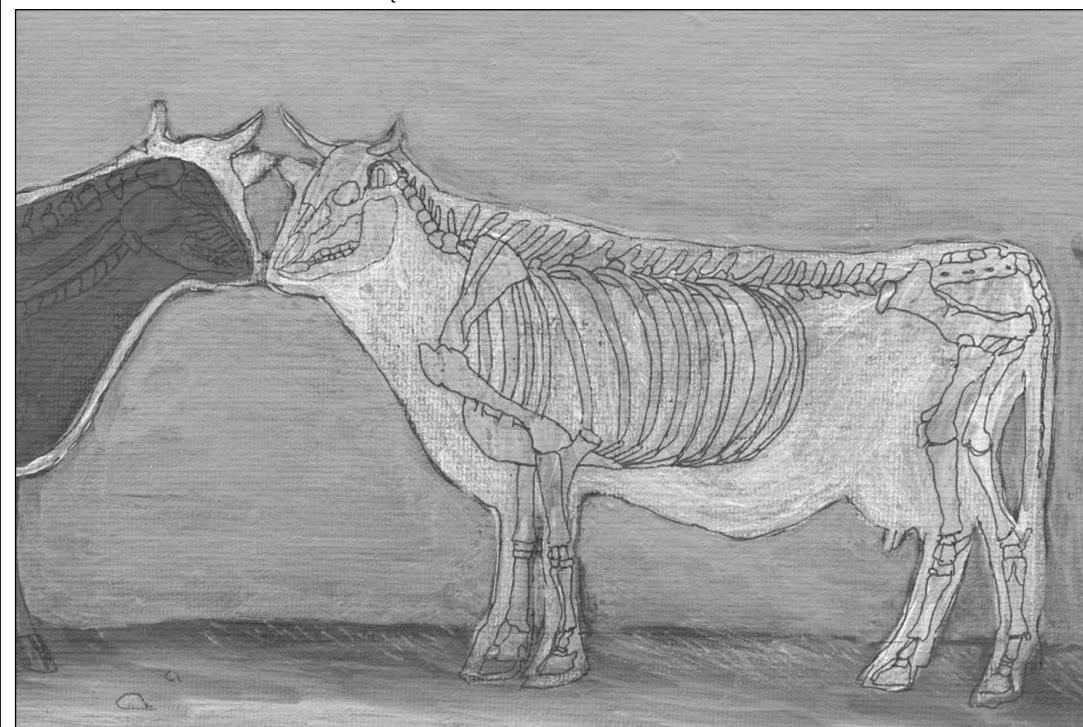
ti siurrealistinio filmo kadrai, kur realybę, pažįstami personažai (dažniausiai autorius ir jo žmona) susitinka su mitinėmis būtybėmis arba atsiduria neįtikėtinose situacijose. Nors iš pažiūros kai kur galima ižvelgti vaizdų seką, pasakojimo nuoseklumą suardo vietas ir laiko atotrukiai – nuo Archangelsko iki gintarinio pajūrio ir kosmoso platibių. Tada suprantai, kad geriausia tas istorijas sekti ne kaip siužetą (siužeta jau nušovė Giedra Radvilavičiūtė, tai kam čia gaivinti), o

kaip muzikinę partitūrą. Na ir kas, kad užrašyta ne ant penklinės, o ant keturstyges gitaros (bosinės).

Aš pradėjau dairytis nuo kampo prie durų – žvilgsnis atsirėmė į stambų poilsiautojus užpakalį balto debesų fone. Užrašas po ja skelbė: „Kamčiatka. Kamčiatkos pusiasalyje galima pamatyti daug egzotiškų būtybių – kalnu, moterų, geizerių, vyru, ugnikalnių ir taifūnų. Tik kelias ten yra labai tolimas ir akmenuotas.“ Tekstai ir piešiniai kupini nesumeluotos gyvenimo iš-

minties – tikriausiai būtent tai paskatino laikraščio „Valstietis.lt“ žurnalistą pavadinti Poškų „nelaimingu romantiku“... Nežinau, ar nelaimingas, greičiau ciniškas. Ar bent jau romantiškus saulėlydžius, gėles ir méniesienas verčiantis kraupiais siaubo filmais. Vertelkaitės parodoje buvo mergaitė su kirviu. Poškaus – gydytojas su kirviu. Be kirvio šiaiš laikais – né žingsnio. Prisiekiau, kad jei kitoje parodoje jo nerasiu, tai nieko ir nerašysiu. Poškus kerta kitaip. Iš peties, bet

Vidas Poškus. „Skerdienė susitinka mėsą“. 2011 m.

Vidas Poškus. „Jūrų arkliuko pasiodymas“. 2011 m.

akcentuodamas ne kirti, o transformaciją. Dar mokykloje parašytoje istorijoje svarbiausios veikėjos yra gėlės, išaugusios iš akių. Iš pradžių neužmirštuolės, paskui vis kitos. Gydytojas pjauna skalpeliu, rauna, kerta kirviu – o gėlės nenyksta. Pagaliau išsiskleidė du šimtai tulpių ir gydytojas nuleido rankas – nes tai jo mėgstamiausios gėlės. Klausant autorius ir žiūrint į erdvinį istorijos išsiskleidimą kyla mintis, kad Poškus ardo knygą kaip seną megztinį ir išplėstus lapus klijoja į ilgas pasakojimų „armonikas“.

Ši paroda puikiai dera prie asmeninių pasakojimais ir subjektyviu, net sąmoningai skurdžiu stiliumi kuriamo mažaformėlio šiuolaikinio meno konteksto. Tačiau yra vienas

skirtumas – Poškaus tekstai nėra šizofreniški marsiečių pokalbiai. Tie tekstai tiesiog išprotėj, bet puikiai suprantami. Pavyzdžiu, šis: „Skerdienė susitinka mėsą. Kaip pastebėjo viena protinė mergina – susitinka ir dar pasibačiuoja. Raumenis visuomet traukia prie griaucių, šiuos – prie gyslų, šias – prie kūnų ir kitų mėsų. Meilės jėga ir paslaptis.“ Ką čia ir pridursi – eikite per speigą ir skaitykite. Skaitykite ir žiūrėkite. Žiūrėkite ir skaitykite. Vėl ir vėl.

Paroda veikia iki vasario 13 d.

Dailės galerija-studija „RA“
(Pranciškonų g. 8, Vilnius)
Dirba antradienį–penktadienį 13–18 val.,
šeštadienį–sekmadienį 13–16 val.

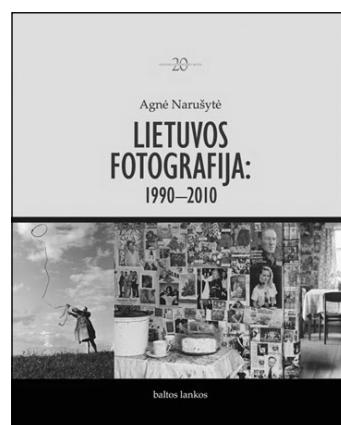
Pasakojimo gyvastis tarp kietų viršelių

Agnės Naruštės knyga „Lietuvos fotografija: 1990–2010“

Jolanta Marcišauskaitė-Jurašienė

Po šios Lietuvos fotografijos istorijai skirtos knygos pristatymo per vieną 2012 metų mėnesį spėjo pasirodyti dar trys: Stanislovo Žvirgždo sudaryta „Lietuvos fotografijos antologija“, Margaritos Matulytės „Nihil Obstat. Lietuvos fotografija sovietmečiu“ ir Vytauto Michelkevičiaus „LTSR fotografijos meno draugija – vaizdų gamybos tinklas“. Pastaruju dvieju gretos dar ketina pasipildyti bendra Matulytės ir Naruštės „generaline“ fotografijos istorija nuo jos išradimo, kai ji pasiekė Lietuvą, iki šių dienų. Taigi fotografijos istorijų pasipylė tiek, kad dabar tik skaityti lieka. Kita vertus, o ką dar galima daryti su knygomis?

Būtent skaitymas arba skaitymai yra įdomiausi, kalbant apie Agnės Naruštės monografiją. Be abejos, skaitymai tiesiogiai susiję su rašyvais, taigi kalbant apie viena reikią kalbėti ir apie kita. Tačiau nuančiu, jog būtent knygos sandara ir jos parašymo būdas bei aplinkybės lemia skaitymo pergalę prieš rašymą. Pirmiausia taij yra todėl, kad „Lietuvos fotografija: 1990–2010“ rašymas fiziškai yra išsiplėtęs per ilgą ir įairialypį autorės domėjimosi fotografija ir jos procesu fiksavimo laikotarpį – nuo 1989-ųjų iki šių dienų. Ty. knyga sudaryta iš fotografijos tyrinėtojų įvairiems leidiniams, katalogams, laikraščiams parašytų tekstu. Tokie kritikos straipsnių, rečenzijų rinkiniai, liudijantys apie autorius rašymo karjerą ir pažiūrų kaitą istorijos posūkiuose, – jokia naujiena. Pavyzdžiui, Skirmanto Valiulio ir Stanislovo Žvirgždo su-

darytas straipsnių apie fotografijas rinkinys „Margi fotografijos dešimtmečiai: 1919–2009“ arba taip pat visai nesenai pasirodžiusi Valiulio atminimui skirta jo tekstu apie fotografiją susumuojanti knyga. Straipsnių rinkiniai, išdėstyti chronologine tvarka, įdomūs ir vertingi, tačiau kartu ir gedingai atviri, „atlapaširdiški“. Skaitant juos nuo seniausio iki naujausio, išryškėja rašančiojo požiūrio ir savimėnės kaitos įstorinių aplinkybių fone perspektiva, kuri jų savotiškai apnuogina. Taip išsidriekęs laike knygos rašymo procesas tampa beveik efemeriskas turbūt ir pačiam autoriui, o jos skaitymas – priešingai, padaro gančtinai apibréžtas, nes būna aišku, kurie metai aptariami, apie ką kalbama ir iš karto galvoje susikonstruoja, iš kokių kontekstų atskirai gabaliuką galima ištatyt bei kaip suvokti. Tuo tarpu Agnės Naruštės knyga, nors jos rašymas šia prasme iš esmės išskirtinė, tokiam patogiam ir paprastam skaitinėjimo būdu nepasiduoda.

„Lietuvos fotografija: 1990–

2010“ sudaryta iš skirtingais laikais autorės jau parašytų tekstu, bet junghiant juos ne chronologiskai, o pagal vienuolika temų-problemų: „Atminties diskursas“, „Istorijos dokumentai (dabarties atmintis)“, „Medijos laisvė, Lietuvos vaizdo kaita“, „Miestas“, „Degradacijos dokumentai“, „Portretas – identitetas, aš, kitas“, „Kūnas: vyrų ir moters žvilgsnis“, „Archyvų archeologija: kitas sovietmetis“, „Nuobodulio estetika: tėsinys“, „Postfotografija ir fotosofija“. Dėl tos priežasties skirtingu laiku parašyti tekstai sutrumpinti arba išplėsti atsižvelgiant į juos apgaubiantį „skėtį“. Idomus pats autorės savireflektumas, kai tikrinaus seniai parašytų tekstu pasenimo laipsnis ir bandoma transformuoti tai, kas vienokia forma kadaisi jau buvo paleista į pasaulį. Tada, kai dauguma tekstu buvo rašyta, kai kurie šiandien aktualūs diskursai, tokie kaip atminties, identiteto, postfotografijos, dar tik formavosi ir buvo sunku juos apibréžti. Tačiau šiandien, laikui susintetinus pabirus procesus ir idėjas, Naruštėi lengviau surasti jiem tinkamus „skėčius“, subendravardiklini.

Nors įžanginame žodyje deklaruojančias knygos ir požiūrio subjektivumas, kas jau tapo kiekvieno šiuolaikinio tyrinėtojo profesinio takto dalimi, probleminiai pjūviai parinkti įtikinami, todėl nejučiomis priimi juos kaip pačios istorijos duotybės punktyrą, o ne kažieno ižvalgas. Subjektyvus bandymas apibréžti procesus šiaip ar taip remiasi rašymų istorijos apie tuos ar anuos fotografus suformuotais „kanonais“ ir čia pat, išėjus knygai, dar labiau juos įtvirtins. Galima būtų

galvoti apie jų gretų papildymą, tačiau autorė ir šiam klausimui užbėga už akių, pabrėždama, kad palieka tai kitiems tyrinėtojams.

Knygos autorės démesio centre – vidinė Lietuvos fotografijos kaitos logika, todėl pripažiamas ir tam tikras hermetiškumas pasaulinio konteksto atžvilgiu. Būtent dėl sekimo vidine kaita ir tekstuose jaučiamamo autoriaus „aš“, kartais prasižviečiančio daugiau, kartais dingstančio už kampo, „Lietuvos fotografija“ skaitoma taip, kaip čiuopiamas aksoomas. Pasakojimas apie kovose už nepriklausomą Lietuvą veikusią fotografią kažkodėl įsimena ne per ką kita, o per Naruštės iš nežiniamo gautą ir suvalgytą apelsiną, stovint minioje sausio 13-ąją prie televizijos bokšto ir mąstant, kad tai būsiųs pats paskutinis apelsinas gyvenime. Šalia tokių digresijų – daugybė rimtų ir vertingų faktų bei atskirų fotografijų ar jų serijų interpretacijų, neretai paramystytų žymiausių fotografijos istorikų ir teoretikų veikalais. Dėmesys atskiriems darbams – perkeltas iš kadaise konkretiai juos sukūrusiems autoriams skirtų tekstu, todėl atsiduoda ne pakitim gresiančia nuomone, o brandumui ir apibendrinimo įtaiga, kurie sudaro vertingą ikonografijos ir ikonologijos apie tą kūrinį dalį.

Knyga įvairiapusiškai „tiršta“ tiek ikonografinės medžiagos, tiek „autorius“ ir įkrauta kintančio laiko atmosfera, ką jau kalbėti apie storį fizinė prasme. „Tiršta“ ir vis dėlto lengva skaityti, kas šiai autorei taip būdinga.

Naruštė buvo arti 1996 m. Alyvo Lukio ir kolegų įsteigtos Fotografijos katedros, kuri ir tapo

fotografijos susiliejimo su menu platusne prasme slenkščiu, už kurio likusi humanistinės Lietuvos fotografijos tradicija šiandien tapatinama su hermetiška Lietuvos fotomenininkų sąjungos teritorija. Todėl Naruštės žvilgsnio perspektyva aprépia ir konceptualiai apmasto tiek vienos institucijos „mokyklą“, tiek kitos, nors tarp jų ir nedaroma atskirtis estetine ar idėjine prasme. Autorei labiau rūpi, ką geba papasakoti geru fotomenininkų geri kūriniai, todėl nerai site nieko panašaus į institucinę kritiką. Išoriniams dirgikliams vėtotiek, kiek jie pastūmėja fotografijos gyvenimą.

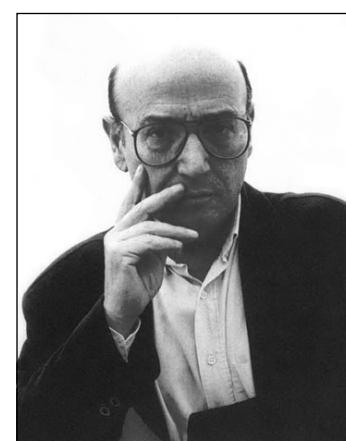
Knyga šiuolaikiška ir aktuali turiniu ir sudarymo principu, kuris remiasi seno atnaujinimu, seno interpretavimu ir kritišku senų savo tekstu braukymu arba pildymu bei (savi)refleksija. Tai panašu į savo paties bibliografijos perrašinėjimą, iškišimą į tai, kas galėjo galioti kaip baigtinė teksto stadija. Ir vis dėlto šį „nusikaltimą“ prieš savo tekstu baigtį ir autorius mirties aksiomą gera skaityti, nes pašonėje nešmékščioja senų iškastruotų tekstu šešeliai. Nežinodamas ir nesuprasi, kad knyga iš perrašinėjimų. Rašymas iš viso nutolsta kaip kažkas bekūnis, priartėja skaitymas, kuris čia toks malonus, kaip tas paskutinį kartą valgomas apelsinas, kurio žievelę paskui susidžiovini.

Vienintelis dalykas, kuris sutrukdo tą besvorį skaitymą – subjektiviai parašytos ir sažiningos „ne istorijos“ istoriška išvaizda. Truputį gaila tos tarp kietų viršelių išsprausitos pasakojimo apie fotografiją gyvasties.

Amžinybė šiandien

In memoriam Theo Angelopoulos (1935–2012)

Narius Kairys

klys“), Victoras Erice, sukūrės vos tris, tačiau ypatingus, ilgametražius filmus, ir Theo Angelopoulos. Jis žuvo sausio 24-ąją filmuodamas savo paskutinį filmą „Kitą jūrą“. Daujau niekada nešnekėjau su tuo žmogumi. Nelabai tai ir svarbu. Tiesiog pačiame savo domėjimosi kinu prieš-

aušryje gavau kompasą, leidžiantį nepamesti teisingos krypties.

Prisimenu: tą žiemą neturėjau kompiuterio, todėl „Uliso žvilgsni“ žiūrėjau Adomo Mickevičiaus bibliotekoje. Rūkas, šokantys žmonės, upė. Kino ištakų ir namų paieška. Mažas televizorius, didelės ausinės, o aplink – spintos su vaizdajuostėmis. Ir visai kitaip po kelerių metų: vasara, didelis ekranas „Vingio“ kino teatre, nusivylimas (kodėl nebuvo parašyta, kad rodoma ne iš juostos?), kuris greitai pracinė, nes žiūri „Amžinybę ir dieną“. Ir kažkada anksčiau „Bitininkas“. Filmo finas: bitininkas desperatiškai varto savo avilius, iš dangų kyla bitės, tačiau, kitaip nei žmogus, jos vis vie na ras savo namus.

Tarkovskis rašo, kad menininkas, savitai suvokdamas realybę, ją savo kūrinyje išardo, idant parodytų kitokias realybės pusės. Žiūrėda-

„Bitininkas“

mas Angelopouloso filmus būtent tai ir jaučiu. Visi jo filmai, kuriuos mačiau, pasižymi užburiančia kino poezija, ypač išryškėjančia vidiniame ilgų kadru montaže, o vaizdinė magija žiūrovo atmintyje sukuria salą, į kurią neišvengiamai sugrižti, kaip sugrižti į vaikystę vartydamas senas fotografijas ar skanaudamas arbata su pyragaičiu. Angelopouloso Graikijoje sninga, ten taip mažai šilumos, plevesuoja baltos paklodės prie jūros ir žmonės valytse plaukia iš apsemų namų į savo tikruosius namus, nes namai graikams – tai jūra. Ir dabar, kai klausau Eleni Karaindrou – Angelopouloso filmų garso takelių kompozitorės – mu-

zikos, grįžta tas jausmas, kurį išgyvenau, kai žiūrėjau į mirštantį potętą, žingsniuojančią su savo šunimi palei jūros pakraštį.

Paskiausias Angelopouloso filmas, kurį žiūrėjau, buvo „Laiko dulkes“. Tai – antroji trilogijos apie Graikiją dalis. Tada prisimenu, sakiau kartu žiūrintiems, kad tai tikriausiai paskutinis režisieriaus filmas. Paskutinės trilogijos dalies jis nebesukurs. Žodžiu nebeatimsi... Odisėjas negrįžo į Itakę, bet kelionė tėsiasi.

kai vaikas žaidžia su ugnim, jis žaidžia iš tiesų su laiko siūlu – nutrūks ar truks

Pasaulio parašymas

Zitos Inčirauskienės paroda „Rašto ženklai“ VDA galerijoje „Artifex“

Jurgita Ludavičienė

„Kaligrafija“ šiai laikais skamba anachronistiškai, maždaug kaip „karietų apmušėjas“, ir asocijuoja si su žmonėmis, užrašinėjantais proginius atvirukus (tais retais atvejais, kai juos kas nors dovanoto penkiadesimties metų sukakčiai įamžinti) arba rašančiais graudulius tekstu ant kaspinių, kuriais apjuosiami laidotuvių vainikai. Kaligrafija dar yra ir viena sudėtingiausių parameninių profesijų; nebūdama menu *par excellence*, turėdama tikslą, ji vis dėlto yra priversta laviruoti tarp vaizdo ir prasmės. Nes nuolat tenka spręsti klausimą: kas šiuo konkretu atveju svarbiau – tekstas ar vaizdas. Ar abu kartu. Ar tekstas yra tarsi molis, žaliava, kurią galima minkyt, norint išgauti pageidaujamą rezultatą, ar neliečiamą vertybę, kurią rašant reikia stengtis prasmę perteikti kuo aiškiai ir suprantamiai? Raidė yra ir ženklas, tai akivaizdu. Ženklas, turintis tiek prasminį, tiek estetinį krūvį, ir ka-

Zita Inčirauskienė. „Rašto genezė I-II“. 2010 m.

ligrafui tikriausiai tenka tarsi lyno akrobatui laviruoti tarp vieno ir kita poliaus.

Čia nenoriu pasakyti, kad Zita Inčirauskienė, VDA Telšių dailės fakulteto docentė, laikau karietų apmušėja; atvirkščiai – jos pavyzdžiu remdamasi noriu išreikštį deramą pagarbą žmonėms, gyvenimą

atiduodantiems amato ir meno sintezei (ir irodantiems, kad toji sinteza įmanoma). Nes kaligrafija, kuri yra ir amatas, ir menas, sudaro tikriausiai vieną svarbiausią Zitos Inčirauskienės meninės biografijos komponentą. Galerijoje „Artifex“ eksponuojama jos paroda „Rašto ženklai“ – tik dalelė to, kam autorė yra paskyruusi savo gyvenimą. Praktiniai ir nepopuliariai skambai? Ir tegu, nes tai tiesa, ir sakralumo tame irgi yra. Tieki požiūryje, tiek kūrinuose. Zita Inčirauskienė – viena iš nedaugelio menininkų, kaligrafiją suvokiančių kaip kūrybą ir teikiančią šiai veiklai didžiulę svarbą. Rankos ir plunksnos ar teptuko sąjunga, iš kurios gimssta raidės, viena po kitos marginančios popieriaus laikštą ar medžiągą, autorei yra pagrindas, ant kurios ji renčia savo kūrybą. Ir ne tik kūrybą; ilgametis profesionalus šrifto pagrindu ir kaligrafijos dėstytojas VDA TDF norom nenurom priverčia išsiuomeninti atkrepti dėmesį kiekvieną studentą. Net tokie terliai kaip aš buvo neujučia persmelkti ir pavergti žodžio para-

šymo galimybų, šrifto istorijos ir begalinį variacijų, kuriomis galima kai nors pasakyti visiškai kitaip, amplitudės.

Zita Inčirauskienė dirba ir su vaizdu, ir su tekstu. Šis gebėjimas harmoningai sintezuoti prasmę ir pavidalą yra tikriausiai vienas būdingiausių autorės kūrybos bruožų. Minčiai besalygiškai paklūsta ranka, ji sugeba ne tik tobulai parašyti paskirkus ženklus, bet ir žaisti jais tarsi cirko kamuoliukais, užklojant vienus teksto sluoksnius ant kitų, išskaidant juos į atskirus fragmentus, varijuojant iki begalybės šrifto dydžius ir jų tipus... Visa tai sudaro formaliają Zitos Inčirauskienės kūrybos pusę. Tačiau autorės kūrybos forma yra dar ir tūrinė, ne tik plokštuminė (ko būtų galima logiškai laukti iš kūriinių, kuriu didžioji dalis siejasi su kaligrafija). Menininkė rašta perkelia ant tūriinių, bemaž skulptūrių pavidalų, eidama nuo plokštumos į erdvę, nuo lakšto – į instaliaciją. Formos beveik realistinės, tiek pakeistas jų mastelis ir prasminis krūvis. Išdidintos milo atraižos tampa šrifto saugyklą ir nurodo į knygnešius, saugojusius lietuvišką rašą ir nešiusius gyvybę kainavusias knygas po šiurkščiomis milinėmis. Veltiniai aplimpa raidėmis ir tam-pa asmeninės istorijos reprezentantais, o visai į asmeniškumus nukrypstama, autentiškus gipso įtvarus paverčiant skulptūromis, kurių viduje išrašytas tekstas. Ir tai dar vienas Zitos Inčirauskienės kūrybos bruožas. Asmeniškumas. Nes ranka rašytas šriftas niekuomet nebūna beasmenis; žinoma, apie tai viską pasakė grafologai, traktuojantys žmogaus rašyseną kaip jo vidaus atspindį. Rankos virpesiai tam tikra prasme yra sielos virpesiai. O Zitos Inčirauskienės asmeniškumai iš-

ryškėja renkantis temas bei objektus joms įkūnyti. Ir per atvirumą, su kuriuo menininkė išpažsta jai svarbius dalykus. Todėl parodoje matome ir gipsinius įtvarus, dekoruotus medžiaga, mezginiais ir rašiniais, ir lūžusio kaulo rentgenogramas, ir asmeninės istorijos rakandus. Ir tai, kas labai svarbu autorei – tikėjimą. Ir čia vėl grįžtame prie sakralumo aspekto, apie kurį jau buvau užsiminus. Nes jo neįmanoma nepastebeti ar išvengti kalbant apie Inčirauskienės kūrybą. Jai nepaprastai svarbu tiek šventumo fenomenas apskritai, tiek ir sakralumo sklaida kasdienybėje. Ir tai regima Šventojo Rašto citatos, įgaunantios kaligrafijinį kūną. Arba granitinėje tarsi antkapis „Raudų knygoje“, iš kurios koso spalvotais siūlais apnertos nosinaitės. Netikėtas, konceptualus ir moteriškas sprendimas, gretimanties rankdarbių kūrimą su meditacija, kai į kiekvieną kilputę mintyse galima įnerti ir ilgesį, ir liūdesį, ir skundą, ir nerimą. Arba „Rašto genezė“, kur šventi žodžiai ant audeklo tarsi baltos vėliavos šviečia skaištumu ir tyrumu, primindami ir pasaulio, ir rašto pradžią. Nes ir tada, ir dabar iš pradžių buvo Žodis. Ir dabar pasauli galime skaityti tarsi tekstą. O kai ji užrašo Zita Inčirauskienė, pasaulis ima virsti tekstu, o tekstas – pasauliu. Šventu ir šviesiu, konkretiu ir efemerisku, lyrišku ir sarkastišku; ir kumpis ar makaronai gali netikėtai virsti rašto ženklais, o raštas – dar viena dimensija, praplečiančia materialias daiktų ribas.

Paroda veikia iki vasario 4 d.

Galerija „Artifex“ (Gaono g. 1, Vilnius)

Dirba antradienj–penktadienj 12–19 val. ir

šeštadienj 12–17 val.

Zita Inčirauskienė. „Kontrabanda 1864–1904“ (darbas, skirtas knygnešių atminimui). 2006 m.

Kronika

Sankt Peterburgo imperatoriškojo porceliano paroda

Lietuvos dailės muziejus kvečia aplankytį Radvilių rūmų muziejue (Vilniaus g. 24) iki gegužės 6 d. veikiančią parodą „Sankt Peterburgo imperatoriškasis porcelianas“. Vasarą ekspozicija bus rodoma Palančios gintaro muziejue.

Radvilių rūmų muziejaus salėse Imperatoriškasis porceliano fabrikas pristato apie 200 eksponatų, sukurtų puoselėjant geriausias Peterburgo porceliano mokyklos tradicijas. Eksponuojamoje kolekcijoje – tiek švytinės carinės Rusijos meno pavyzdžiai – servizių ansambliai, vazos, figūrinės kompozicijos, puošusios karūnuotujų asmenų rūmų sales, kabinetus, tiek agitacinio meno dirbių, skelbusių šalies revoliucinius pokyčius, replikos. Parodą papildo kūriniai iš Lietuvos dailės muziejaus grafikos rinkinių. Eksponuoja mi 26 skirtintų epochą Rusijos dailinkų sukurti Sankt Peterburgo peizažai.

„Imperiatorius porceliano fabrikas Sankt Peterburge vadina mas rusų kultūros pažiba. Daugiau kaip pustrečio šimtmečio trunkanti jo veikla neatsiejama nuo Rusijos istorijos, o jo produkcija yra unikalus miesto porcelianinis metaštatis. Rusų porceliano šedevrai, sukurti

„Darbininkė, siuvinėjanti raudoną vėliavą“. Pagal Natalijos Danko (1892–1942) 1921 m. modelį, tapybos autorė Marija Brianceva

fabriko meistrų, dailininkų ir skulptorių, eksponuojami didžiuosiuose pasaulio muziejuose. Dėl teisės jų išsigiti kolekcioninkai varžosi prestižiuose „Sotheby“ ir „Christie“ aukcionuose“, – pasakoja meno projektų direktorė Svetlana Šabanova.

Valdant Jekaterinai II, pasikeitė porcelianą gaminusios manufaktūras (Порцелиновая мануфактура), įkurta 1744 m., statusas. Nuo 1765 m. įmonė jau buvo vadinama Imperatoriškuoju porceliano fabriku, ir jis savo produkcija daugiau nei pusantrę šimtmečio tuošė Romanovų dvarų interjerus, keldamas visuotinį susižavėjimą sudėtingomis technologijomis, rafinuotu atlikimo meistriškumu. Po 1917 m. revoliucijos fabriko laboratorijoje buvo kuriamas kiek kitoks, orientuotas į nūdienos poreikius porcelianas, Sovietų Rusijoje pripažintas kaip meninės kokybės etalonas.

Stojus naujiems laikams, įmonė pradėjo gaivinti išskirtinio porceliano, gaminto klasikiniams interjerams bei šventiniams stalams puošybai, kūrimo tradicijas. Toks porcelianas vėl tapo materialinės gerovės ir sta-

bilumo, prabangos ir prestižo simboliu. Aukščiausios kvalifikacijos meistrai įmėsi didelio darbo – atkurti žymiausius XVIII–XX a. kūriinius. Šiandien juos jau galima pamatyti fabriko muziejuje, tapusime Ermitažo padaliniu. Meniški porceliano dirbiniai su „Imperial Porcelain“ ženklu, surūpioti žmonių, perėmusių šimtmečius ugdytą profesionalumą, priemonė Peterburgo jaunystės žavesį.

Šiandien Imperatoriškajame

porceliano fabrike, kaip ir senais laikais, dirba ištikimi porcelianui gamybos meistrai, dailininkai ir skulptoriai. Jie kuria ne tik modelius, skirtus serijinei gamybai ar specialiems užsakymams, bet ir įspūdingus autorinius darbus.

Radvilių rūmai (Vilniaus g. 24)

Dirba antradienj–šeštadienj 11–18 val., sekmadienj 12–17 val.

RENGĖJŲ INF.

Modelio ir tapybos autorė Ana Trofimova. Kompozicija „Potieški“ (linksmosios skulptūrelės). 2004 m.

Vyšnių skonio vakaras

Naujos parodų erdvės „The Gardens“ paroda „Opening“ Vilniaus planetariume

Danutė Gambickaitė

Prieš pat einant į parodos atidarymą pažūrėjau režisieriaus Abbaso Kiarostamio filmą „Vyšnių skonis“ ir perskaiciau filosofo Nerijaus Mileario tekštą „Vaizdas be pasakojimo: nuo W. Wango „Dūmo“ prie A. Kiarostamio „Vyšnių skonio“. Ir filmas, ir tekstas labai paveikė – sakytum, lyg koks eteris įgaravo pro nos į kažkur ties smilkiniuose pradėjo žvimbti. Matyt, tas visą vakarą neapleidęs žvimbimas padiktavo ir atitinkamą aplinkos stebėjimo būdą, kurį pusiau sąmoningai, pusiau ne bandžiuoju igyvendinti slampinėdama planetariumo koridoriais. Šis tekstas galėtųapti to slampinėjimo dokumentacija ar ataskaita.

17.47 įlipau į autobusą, pažymėta 10 numeriu. Išlipdama Žaliojo tilto stotelėje sutikau D.N., eidamos link planetariumo persimetėme keliais žodžiais. Kalbėjome daugiausiai apie tai, kad smagu, kai atsiranda naujos erdvės. Dar svarščiau, kad įdomu ir tai, jog senos erdvės atsidaro dėl naujų arba naujos erdvės atidaro senas, o senos naujas. Užėjau vidun, susiradau patogiai lentyną atsiremti ir sustingau dešimčiai minučių.

Į erdvę plūdo besikalbantieji, pasiveikinu su A.M. ir J.F. Gerkstelėjusi kavos A.M. pasakė, kad žiauriai nemégsta laukti ir jis dingsianti, jei teks čia užsibūti ilgiau nei dešimt minučių. Minutės keitėsi sekundėmis, o mes aptarinėjome planetariumo aplinką, daugiausiai – šalia esančią keistą *anime* atributikos krautuvėlę, kurioje šalia *anime* personažų glaudėsi transformeriai ir dar kažkas įdomaus. A.M. pastebėjo, kad lentynoje, į kurį atsirėmusi galvojau apie minutes, virstančias sekundėmis, stovi šuns statulėlė. Man patsi, kad tai kardadantis tigras, tik be dryžių. A.M. liepė gerai išžiūrėti ir pamatyti, kad tai vis dėlto šuo, iš-

kandęs antį, tik glazūra buvo nevykusiai nugulusi formą, tad klaidino.

Pasirodė erdvės iniciatoriai: Gerda Paliušytė, Inesa Pavlovskaitė ir Edgaras Gerasimovičius. Jie įsitaisė priešais ilgosius laiptus, kuriais vėliau lipome. Iniciatoriai pasidžiaugė, kad mūsų, žiūrėtojų, susirinko daug, ir trumpai pristatė atidarymo programą. Ilgaisiais laiptais nulipo vakaro menininkas Markas Geffriau, sustojo kelioms sekundėms prie Gerdos, Inesos bei Edgara ir pradingo minioje.

Paplojė ir pakviesi lipome į pagrindinę planetariumo salę, kurioje vyko performansas. Jo metu Gerda ir Monika dviese vienu metu skaitė tą patį tekstą (Marko Geffriau pamąstymus apie parodų erdvę „The Gardens“ ir personalinę parodą „Opening“). Skaitymas nebuvo sklandus.

Žvaigždžių ir planetų mirgesių liūliuojami klausytojai, supažindinti su erdvės atsidarimo ir parodos susiklostymo istorija, be to, ką jau žinojo, dar sužinojo, kad paroda susidėja iš performanso (teksto skaitymo), apskieitimą objektais ir plyšio sie- noje, esančioje tiesiai už „The Gardens“ langą. Taip pat klausytojai sužinojo, kad Markas paprašė planetariumo direktorių Danutę padovanoti jam „The Gardens“ duris, kurias jis išidės vietoj savo senujų, mainais pažadėjo padovanoti tai, ko ji paprasys. Danutė paprašė grupinės visų atidaryme dalyvavusių lankytojų nuotraukos, tad po performanso planetariumo kupole buvome pakviesi fotografioti ant stogo. Fotografavo Robertas Narkus. Nuotraukoje sudalyvavo tie, kuriems reikėjo.

Stovėdama ant stogo ir kadro kraštelyje, akius kampučių, tiek, tiek pavykė prasiskverbtį pro projektorių šviesą, stebėjau besiveriančius miesto vaizdus. Nusifotografavusieji pradėjo skirstytis ir slampinėti koridoriais. Tą vakarą slampinėti planetariume buvo labai smagu, niekis nebarė kur nors ne visai teisėtai nuklydus. Beklaidžiodama sutikau N.Č. ir U.G., kalbėjome dau-

Molly Nilson pasiodymas

G. NALIVAIKAITĖS NUOTR.

giausiai apie slides. Vėliau sutikau L.J., M.Š. ir O.L., su jais užlipome ant stogo ir apėjome aplink planetariumo kupolą.

Eidama į Molly Nilsson koncertą vėl sutikau D.N., ji pasidžiaugė, kad pastarųjų kelių valandų buvimas planetariume yra kažkoks labai smagus „blūdijimas“. Molly Nilson buvo puiki. Sunkios keistosios planetariumo koncertų salės užuolaidos itin tiko kaip fonas Molly paslaptinumui ir švelniams, svajingam, pavargusiam dekadansiškumui. Labiausiai išsiminė daina „8000 days“: „I remember every single day of my life, so far / And there are more of them than there are stars / (only the ones I can see count)“ („Kol kas aš prisimenu kiekvieną savo gyvenimo dieną / O jų yra daugiau nei žvaigždžių dan- guje / (bent jau tiek, kiek galiu suskaičiuoti“).

Kiek teko kalbėtis, buvusieji atidaryme labiausiai susižavėjo tuo, kad kadaise žodis „opening“ reiškė „plyši“. Šis etimologinis niuansas žavesio objektu tapo pamačius už mažutės „The Gardens“ patal-

pos lango esančioje sienoje įskilusį ilgą ir riebų plyši. Išsyk susiejau ji su pro langą matytais peizažais, horizonto linijomis. Horizontas ir plyšys – nieko sau, – pamaniau. Dar pamaniau, kad horizonto linija yra peizažo plyšys, o „The Gardens“, turėdami tokį puikų plyšį, galėjo pasivadinti kuriuo nors iš 24 anglų kalbos žodyne siūlomų žodžio „plyšys“ sinonimu, bet greitai persigalvojau.

Kad ir kaip viskas susipynę ir susiję, atidarymo performansu (teksto skaitymu) abejojau ir vis dar abejuju. Kitos dalys (ar sluoksniai) – „opening“, reiškiantis „plyši“, apskieitimą dovanomis (durys ir bendra visų, atėjusių į atidarymą, nuotrauka), slampinėjimo pripildyti pritemę koridoriai, Molly Nilson

koncertas – yra gera naujos, bet aiškios (tas šiuolaikinio meno lauke netaip dažnai pasitaiko), tikslingos ir turinčios savo kryptį parodų erdvės pradžia.

Kai pradžia pasibaigė ir vėl prasidėjo, prisiminiau, o gal išgirdau vieno iš ambient muzikos pradininkų Briano Eno dainą „Just another day“ („Tik kita diena“). Mintyse susidėliojo tokia eilutė – „Just another day brings another cherry taste“ („Tik kita diena atneša kitą vyšnių skoni“). Ji kurį laiką malonai įkyriai pazvimbė.

Paroda veikia iki kovo 21 d.
„The Gardens“ (planetariumas,
Konstitucijos pr. 12A, Vilnius)
Dirba trčiadienių–šeštadienį
16–19 val.

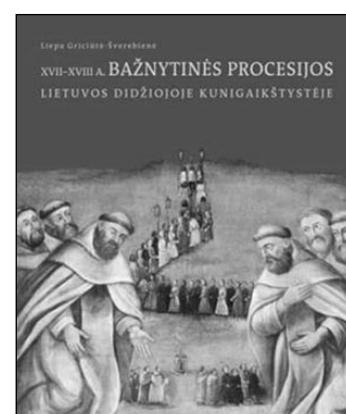
Kronika

Knyga apie bažnytinės procesijos LDK

Bažnytinio paveldo muziejuje vasario 2 d. buvo pristatyta Liepos Graciūtės-Šverebienės monografija – „XVII–XVIII a. bažnytinės procesijos Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje“.

Katalikiško pamaldumo tradicijoje svarbią vietą užima procesijos. Katalikų bažnyčia procesijas skirta į liturgines (visuotines) ir ypatinės. Pagrindiniai liturginių eisenų vizualieji elementai buvo nuolatiniai procesijų atributai – kryžius, vėliavos, paveikslai, altorėliai, baldakimas, žibintai, būgnai ir kiti muzikos instrumentai. Šiuos tik išvaizda ir skaičiumi besiskiriančius procesijų reikmenis turėjo kiekviena bažnyčia. Didingiausios ir puošniausios eisenos vykdavo ypatingomis progomis: šventujų kanonizacijos, stebuklingų paveikslų vainikavimo ir pan. Išskirtinis šių procesijų meninio apipavidalinimo akcentas – triumfo vartai.

Bažnytinės procesijos buvo ne tik svarbi baroko epochos pamaldumo istorijos, bet ir meninės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūros

dalis. Tačiau Lietuvos istoriografijoje bažnytinės procesijos iki šiol rimtesnio dėmesio nesusilaukė. Liepos Graciūtės-Šverebienės studija – pirmas bandymas išsamiau priprasti bažnytinės procesijų reiškinį Lietuvoje. Monografijoje, remiantis XVII–XVIII a. rašytiniais šaltiniais, aptariama LDK bažnytinės procesijų istorija, pobūdis ir meninės apipavidalinimas. Knygos prieduoje publicuojami ypatingomis progomis vykusių iškilmių aprašymų vertimai į lietuvių kalbą, pateikiama duomenys apie šaltiniuose minimus procesijų atributus. Tekstą papildo daugiau nei 100 iliustracijų.

RENGĖJŲ INF.

Ekspozicijos fragmentas

R. NARKAUS NUOTR.

Septyni susitikimai su kino klasika

Japonų filmų festivalis

Vasarį 3 d. „Forum Cinemas Vingis“ prasidės jau vienuoliktą kartą Lietuvoje rengiamas Japonijos kino festivalis. Jo programoje – septyni 1957–1990 metais sukurti filmai. Trys iš jų – ankstyvieji garsaus japonų aktoriaus ir režisieriaus Takeshi Kitano kūriniai: „Žiaurus policininkas“ („Violent Cop“, 1989), „3–4 x spalis“ („Boiling point“, 1990), „Ar gaunate?!!“ („Getting any?!!“, 1995). Kitano kino debiutas „Žiaurus policininkas“ pasakoja apie detektyvą Azumą, kuris, norėdamas pasiekti rezultatą, naudoja žiaurius ir neetiškus metodus. Tirdamas narkotikų bylą jis sužino, kad į ją išipainiojės draugas ir kolega Ivakis. Po Ivakio mirties ir sesers pagrobimo, Azuma nusprendžia ne-

dijoje. „Raudona nosinaitė“ – vienės sėkmingiausių šios studijos veiksmo filmų. Jo herojus Jokohamas policininkas Mikamis, atsitiktinai nušovęs svarbū lūdininką ir savo mylimosios tévą, pasitraukia iš miesto, norédamas pamiršti praeitį. Po trejų metų Hokaido saloje jis suranda buvęs partneris, kuris vedé Mikami mylimają. Jis ištinka Mikami grižti ir išsiaiškinti gangsterio mirties paslapči.

Masuda nenorėjo kurti tradicinių japoniškų filmų. Didelis prancūzų kino gerbėjas ne viename savo filme perkūrė garsių prancūzų filmų (tarp jų J. Duvivier „Pepe Le Moko“ ir J.L. Godard'o „Iki paskutinio atodūsio“) siūžetus ar motyvus. „Raudonoje nosinaitėje“ juntama ir

siaisiai. Tai pasakojimas apie neišspildžiusią meilę ir pokario Japoniją ištikuši iliuzijų žlugimą. Plaučių liga sergentas ir nusiužudyti nusprendę Šiusaku paklūsta patarimui vykti į kalnus. Čia jis įsimylį jauną našlę Šinko. Lemtingos intelektualo ir stiprios moters meilės istorija gana konvencionali, tačiau jos pasakojimo būdas buvo novatoriškas. Yoshida rodo kelis pagrindinių herojų susitikimus, įvykusius per septyniolika jų pažinties metų, kiekvieną jų – skirtingu metų laiku. Kartu filmas – tai iškilus grožio pasakojimas apie laukimą ir laiko tėkmę.

Šinko suvaudinusi aktorę Mariko Okada (g. 1933) laikoma viena didžiausių japonų aktorių. Jos filmografijoje – per 150 filmų, jি vaidino japonų kino genijų Mikio Naruse ir Yasujiro Ozu filmuose – ypač svarbus jos biografijoje paskutinis Ozu filmas „Sakés skonis“ (1962 m.). Ištekėjusi už Yoshidos, Okado tapo jo filmų žvaigžde, jie įkūrė nuosavą kino studiją ir kartu sukūrė per dešimt filmų. Aštuntajame dešimtmetyje Yoshida kelionėliai metų paliko kiną, grįžo į jį tik 1986 metais. Dešimtajame dešimtmetyje jis penkerius metus praleido Prancūzijoje – dirbo teatre, kūrė dokumentinius filmus. Tačiau „Akicu karštųjų versmių spa“ iki šiol išliko iškiliausiai režisieriaus kūriniu.

Kitas svarbus japonų Naujosios bangos kūrėjas Shohei Imamura (1926–2006) geriau žinomas lietuvių žiūrovams. Festivalis primins 1983 m. Kanų „Auksine palmės šakele“ apdovanotą jo filmą „Legenda apie Narajamą“ („The Ballad of Narayama“). Filmo veiksma nukelia į skurdų XIX a. vidurio Šiaurės Japonijos kaimą. Vyresni kaip septyniasdešimt metų kaimo gyventojai išvėjami mirti į kalnus. Toks likimas laukia ir Odinos (Sumiko Sakamoto), kuri žiemą savanoriškai kelias į Narajamą. Tačiau prieš tai ji nori apvendinti savo našlį sūnū (Ken Ogata) bei sutvarkyti kitus šeimos reikalus. Realistika, kaimo kasdienybę rodanti „Legenda apie Narajamą“ yra Shichiro Fukazawos romano ekranizacija. 1958 m. tą patį romaną į ekraną perkélę Keisuke Kinoshita Imamuros versiją pavadinio „pornografija“. Japonų kino klasikas Imamura sukūrė per 20 vaidybinių ir dokumentinių filmų. 1975 m. jis įkūrė Kino ir televizijos institutą, vėliau šis tapo Japonijos vizualinių menų akademija. 1997 m. jo filmas „Ungurys“ taip pat buvo apdovanotas „Auksine palmės šakele“.

Visi festivalio scansai nemokami. Bilietai platinami „Forum Cinemas Vingis“ kasose tik tos dienos seansui, likus vienai valandai iki filmo pradžios.

Daugiau informacijos apie rododus filmus ieškote Japonijos ambasados tinklalapyje www.lt.emb-japan.go.jp

PARENGĖ Ž. P.

Keičiant žaidimo taisyklės

Vienuo liktasis japonų kino festivalis primins tris ankstyvuosius japonų aktoriaus ir režisieriaus Takeshi Kitano filmus „Žiaurus policininkas“, „3–4 x spalis“ ir „Ar gaunate?!!“. Prieš kelerius metus pasirodžiusioje Takeshi Kitano ir Michelio Temmano knygoje „Kitano apie Kitano“ menininkas prisimena pirmuosius kino režisūros bandymus. Pateikiame kelis knygos fragmentus.

„Žiaurus policininkas“ (1989)

Kine kaip režisierius Takeshi Kitano debiutavo įtempto siūzeto filmu „Žiaurus policininkas“, primenančiu japoniškajį „Purvino Hario“ variantą. Matyt, norėdamas sujūdinti japonų kinematografią Kitano nedvejoda mas ryžosi atsisakyti žaidimo taisyklę. Kitano suvaudino žiauraus, uždaro, menančio pikta ir kovojančio su korupcija policijos viduje policininko Azumos vaidmenį. Jis savarankiškai vykdo teisingumą, nevengdamas net prievartos. Netrukus Azuma atsiduria arčiau tų, kuriuos persekoja, nei paprastūs žmonių. Azuma sužino, kad nusikaltelių jakudžų gauja kalta dėl jo geriausio draugo mirties ir sesers išprievertavimo. Jis keršia be jokių sąžinės priešaištų. Nors akivaizdžiai turėjo trūkumų, filmas buvo labai sėkmingas, rezultatas nustebino ne tik kino mėgėjus, bet ir tuos, kurie negalėjo išvaidoti televizijos komiko „Beat“ Takeshi vaidiniant kažką panašaus. Net kritikai gerai priėmė filmą.

„Žiaurus policininkas“ tapo svarbiu detektivinio žanro įvykiu.

1989 m. sukūrės „Žiauru policininką“, mečiau iššūkį didžiajam ekranui. Filmavimą galima pavadinti neįtikėtinu. Kai ēmiausiai šios epoje, tai buvo daugiau nei rizikinė. Žinoma, buvau dirbtas kine, bet iki tol neteko pačiam kurti pilnametražio filmo. Iš pradžių buvo planuota, kad filmą kurti režisierius Kindji Fukasaku, o aš turėjau tik vaidinti pagrindinį heroju. Fukasaku iš manęs reikalavo šešiasdešimties filmavimo dienų, o aš galėjau pasiūlyti tik keturiaskesdint, ir dar tada, kai nesilmavau televizijos laidose. Fukasaku netenkino mano grafikas. Tada ir išrèžiau jam į akis, kad per tuos du mėnesius galėčiau pats nufilmuoti visą filmą. Fukasaku iškart atsisakė projekto. Tačiau prodiuseris ir toliau norėjo kurti filmą. Japonijoje tuomet į kiną atėjo žmonės, tolimes didžiajam ekranui. Rašytojai tapo scenaristais, kai kuriie iš jų bandė jėgas režisūroje. Bet „Žiauraus policininko“ filmavimą nusprendė tėsti būtent prodiuseris Kazuyoshi Okuyama. Matyt, jam atrodė, kad filmas gali tapti įvykiu, jei jo režisieriumi bus garsusis „Beat“ Takeshi. Jam visai nerūpėjo, ar aš moku filmuoti, ar ne. Iš pradžių, kai Okuyama pasidalijo savo idėja, aš abejau. Popieriue viskas atrodo

patrauklu, bet ar sugebėsiu tapti režisieriumi? Tiesą sakant, kartais man atrodo, kad tai, jog nieko neįmanai vienoje ar kitaip srityje, gali tapti tavo priviliumu. Aš sutikau ir pasakiau sau: „Nesijaudink, viskas pavyks.“ Pakėtę Fukasaku, stačia galva nėriau į nuotykį. Pasirengti, kaip ir gailėtis, laiko neturėjau.

Pirmausia „Žiaurus policininkas“ tapo nauju likimo iššūkiu, kurio aš nenorėjau praleisti. Tiesa, viena mano salygų buvo galimybė keisti scenarijų. Tą aš ir padariau. Iš pirmojo varianto palikau tik pagrindinę intrigą ir visiškai sutelkiau į svarbiausius personažus – Azumą ir jo seserį – ir jų santykius. Pamatiu pavadinimą galima pagalvoti, kad „Žiaurus policininkas“ – dar vienės veiksmo filmas apie prievarą, jakudzas ir policija... Manau, kad svarbiausia filmė – kraujų ryšiai. Japonijoje panašios kalbos yra tabu. Azumos sesuo nesveika, galima pasakyti, siek tiek beprotė. Azuma tai žino. Finale jis šaltakraujiškai ją nūžudo, kad neišprotėtų pats. Jakudža, su kuriuo kovoja pagrindinis herojus, jam sako: „Tu toks pat trenktas, kaip ir tavo sesuo!“ Azuma pašalins jį, bet negalės tuo pat nuspresti užmušti seserį.

Filmas leido man žengti pirmuosius žingsnius režisūroje, nors ir tapo tikru išbandymu. Japonijoje virš kickvieno pradedančio režisieriaus pirmosiomis filmavimo dienomis tyvo prakeiksmas: jam tradiciškai krečiami įvairūs pokštai, iš jo šaiptomi. Tačiau aš nepamiršau, kaip filmuojant „Laimingų Kalėdų, misterių Lorensai“ Nagisha Oshima davė mums pamoką, kaip užskariauti autoritetą. Todėl filmuojant „Žiaurų policininką“ savaip priverčiau visus mane gerbti. Pradėjės filmuoti, radijuje įrašinėjau laidą „Visa Japonijos naktis“, tad filmavimo grupė teko atvažiuoti pas mane į studiją.

Pirmą dieną į „Žiauraus policininko“ aikštelię atėjau apsilirkę tradiciniu kendo kovų kostiumu, rankoje laikydamas bambuko kardą. Man pavyko padaryti išpūdį filmavimo grupei, ypač tiems, kurie neketino daug dirbtį arba norėjo, kad pasijusčiau nejaukiai. Jų noras kivirčytis dingo. Vis dėlto aš turėjau pranašumą – darbo televizijoje patirtį. Nors buvo nuogastavimų, pagaliau supratau, kad filmavimo grupė manęs bijo labiau, nei aš jų! Šiaip ar taip, labai greit atsikračiau visų prietarų. Be to, pagaliau supratau, kad kinas neturi nieko bendra su televizija. Filmuodamas televizijos programas, norėdamas įvairesnių planų kaitos, naudojau iškart mažiausiai penkias kameras. Kine tam pakalo tik vienos. Buvau sukrėtas, kasdien stengiausiu suprasti kuo daugiau. Norėjau įvaldyti technikos naujoves, kurios buvo man prieinamos. Atradau kadro gelmę, šviesos žaismą ir mizancenos statymo sudėtingumą. Kad pabrežčiau

„Raudona nosinaitė“

paisyti jokių taisyklų ir pats vykdyti teisingumą. Filmo „3–4 x spalis“ herojus – du jaunus beisbolininkus – nuskriaudžia vietas nusikaltėliai jukdzos. Vaikinai vyksta į Okinavą. Jie nori išsigyti ginkla ir atkerštyti. Bet Okinavoje susidraugauja su nuosavą kerštą planuojančiu neurotišku nusikaltėliu. Komedijos „Ar gaunate?!!“ herojus Asao pamisčia dėl sekso. Jis ieško merginos, su kuria galėtų igvendinti savo seksualines fantazijas. Kol kas rezultatai prikysta nuliui, todėl norėdamas atsakyti į klausimą, kaip „pakabinti“ merginą, Asao nusprendžia pasimokyti iš komiksų ir televizijos šou. Jis sužino, kad merginas žavi automobiliai. Kad išsigytų padorią mašiną, Asao reikės apiplėsti banką. O kad apiplėsti banką, jam reikia pistoleto...

Festivali atidarys režisieriaus Toshio Masuda filmas „Raudona nosinaitė“ („Akai hankachi“, „Red Handkerchief“, 1964). Masuda (g. 1927) baigė Osakos universitetą – jis rusų literatūros specialistas, tačiau japonų kino istorijoje labiau žinomas kaip pelningų filmų kūrėjas. Masudos mokytojai – didieji japonų kino klasikai Mikio Naruse, Konas Ichikawa, Umetsugu Inoue. Jis sukūrė vieną sėkmingiausių bendros JAV ir japonų gamybos filmų „Tora! Tora! Tora!“ (1970). Režisierius filmografijoje – įvairių žanrų ir rūšių filmai, tarp jų ir animacijai. 1958–1968 m. Masuda sukūrė 52 filmus garsiojoje „Nikkatsu“ stu-

prancūzų poetinio realizmo, ir *film noir* dvasia. Japonai ši filmą priskirią vadinančių „mood action“ filmų poženriui.

Pagrindinį vaidmenį „Raudonoje nosinaitėje“ suvaidino japonų kino žvaigždė Yujiro Ishihara. Aktorius vaidino per 20 Masudos filmų, o išgarsėjo kitame šios programos filme – 1957 m. pasirodžiusiame Umeji Inoue „Vyras, sukeliantis audrą“ („The man who raised a storm“). Tačiau pasakojimas apie išleistą iš kalėjimo jaunuolių Šoiči, kuris nori tapti būgnininku. Jis groja viename Tokijo Ginzos klubu, net laimi būgnininkų konkursą ir pelno kubo savininkės meilę. Bet iš tikrųjų vaikinas trokšta, kad jis pripažintų muzikos nekenčianti motina. Režisierius Umeji Inoue (1923–2010) sukūrė per 115 filmų, 1966–1970 m. jis dirbo Honkonge ir paveikė šios šalies kino raidą.

Filmas „Akicu karštųjų versmių spa“ („Akitsu onsen“, 1962) atnešė pripažinimą Tokijo universitete prancūzų literatūros studijas baigusiam jaunam režisieriu Yoshishige Yoshida. Kartu su Kiyoshi Kurosawa ir Masahiro Shinoda jis laikomas vienu svarbiausiu japonų Naujosios bangos kūrėjais.

Yoshida, kartu su Kiyoshi Kurosawa ir Masahiro Shinoda jis laikomas vienu svarbiausiu japonų Naujosios bangos kūrėjų. Savo filmuose jie dažnai kritiškai analizavo japonų visuomenės moralę ir socialines konvencijas, pasisakę prieš tradicienius žanrus.

Pagal Fujiwaros Shinji romaną surinkto „Akicu karštųjų versmių spa“ veiksmas prasideda 1945-ai-

Tai, kas ateina vėliau

Krësle prie televizoriaus

Vienas svarbiausių naujausios kinio istorijos puslapiai susiję su Vietnamo karu. Filmai apie jį pakeitė ir amerikiečių kiną. Manau, kad praėjus keliasdešimčiai metų tą patį bus galima pasakyti apie Irako karą. Filmų jau ir dabar daug, tik, ko gero, dar reikia tam tikros laiko distancijos, leidžiančios į juose rodomas išvykius pasiūrėti kitaip. Kad ir kaip susiklostytų kino istorija, jei tikrai liks Kathryn Bigelow „Išminuotojų būrys“ (LNK, švaykar, 3 d. 21.10). Ne todėl, kad jis tapo 2010 m. „Oskarų“ ceremonijos sensacija, kai kuklus mažo biudžeto filmas nugalėjo galingojo Jameso Camerono „Iškūnijimą“ ir gavo net šešias statulėles, ir ne todėl, kad Bigelow – pirmoji moteris režisierė, apdovana už geriausią režisūrą. Visa tai jau sugebėjo isprasti į smegenis bulvarinė žiniasklaida.

Svarbu tai, ko ji nesugebėjo. Pasakojimas apie seržantą Džeimsą (Jeremy Renner), kuris yra geriausio JAV armijos išminuotojų būrio vadas ir ieško sprogmėnų Irako miestų gatvėse bei karo laukose, rizikuodamas gyvybe, skiriasi nuo daugelio filmų apie amerikiečių kareivius Irake. Bigelow, regis, idealizuota tuos vaikinus, pasirengusius savo noru rizikuoti, aukoti gyvybes, kad išgelbėtų kitus. Tačiau nelauki te įprasto amerikiečiams sentimentalumo – ji puikiai maskuoja dokumentinis filmo stilus, kai kamera tiesiog tampa vienu iš būrio narių. Ji susitapatina su išminuotojais, perima jų požiūri, nerimą ir pastabumą. Nuo pat pirmojo epizodo padarinėje Bagdado gatvėje ji nepranda budrumo. Trys kariai čia rengiasi nukenksminti didelę bombą. Jie – jauni, gražūs, sąmojingi ir tikri profesionalai. Bet tai neapsaugo nuo mirties.

ATKELTA IŠ 8 PSL.

savo herojaus charakterio ryžtingumą, vis dažniau naudojau statistikus kadrus, kurie, kaip man visi sakė, tapo mano firminiu ženklu. Manau, kad nebylių scenų gausa suteikė filmui įtampos.

Rezultatas: filmas – vidutiniokas, nors ir „kietas“. Filmuojant labai nervinaus. „Žiaurus policininkas“ tapo itin niūriu detektyviniu filmu tik todėl, kad stengiausi atskleisti neurotišką, nevaldomą Azumos charakterį, parodyti policininką vie nišių, kuris domisi tik su prievarta susijusiomis bylomis. Filmas realistiškas, nors jo struktūra ir neįprasta. Atcityje ne vienas režisierius nepasiryš nufilmuoti kažko panašaus. „Žiaurus policininkas“ susideda iš nerimą keliantių neapsakomos ramybės, tylas ir staigūs pykčio priepuolių. Siaubingo pykčio. Iš esmės „Žiauriam policininkui“ nepavyko apeiti kai kurių povandeninių rifų (okino mokykloje jų paprastai pata riama vengti), bet mums pavyko su krēsti žiūrovus.

Tačiau kai kadro pasirodo Džeimas, suprant, kad jam rūpi ne pasi aukojimas. Jis ieško kuo daugiau adrenalino. Todėl trokšta pavojų. Išminuotojų būrio operacijos filme rodo prievertą, iš vidaus sprogdi nančią kiekvienną epizodą. Tai padeda atskleisti ir žmogiškąjį herojų esmę, jų jausmus, kurie veikia panašiai kaip sprogimai. Seržanto Džeimo portretas tampa vis konkretesnis, ir tada suprant, kad Bigelow rūpėjo parodytu net ne jį, o totalios vartotojų visuomenės užaugintą žmogų, jo požiūri į prievertą kartu – tokio žmogaus esmę. Gėrio ir blogio kova – metafizinė beveik visų klasikinių vesterių tema – neišnyko ir iš „Išminuotojų būrio“. Gal todėl Džeimsas primena šiuolaikinį kaubojų pasaulio pakraštystę – laukiniuose Rytuose?

Neišvaidzuoj, kaip atrodys filmas po dešimties ar dvidešimties metų. Kaip jis pasikeis? Kas pasikeis – požiūris į karą ar į prievertos rodyti kine? Svarstydamas apie tai prisiminiau kita proga pasakyti Adamo Michniko žodžius: „Bulgariaus komunizme yra tai, kas atcina vėliau.“ Juk ir visi groteskiški šiuolaikiniai lietuvių judėjimai, paukūnės fanatikai bei jaunasis Paleckis yra tas „vėliau“. Gal todėl, pri spažinsiu, erzina įvairūs LTV laidų vedėjų pašnekovai, staiga atsikratę savo tarybinės pracies ir tapę jos visažiniais ekspertais. Šiuo požiūriu įdomi viena Šarūno Barto pamoka. Priminsiu, kad LTV2 tėsiai jo filmų retrospektyvą ir ketvirtadienį (9 d. 21.40) parodys 1995 m. sukurtą, Koridorių. Filmo herojus keliauja simbolisku savo gyvenimo koridoriumi, čia jis sutinka artimiausius žmones. Viena scena man pasirodė labai svarbi. Ji rodo Barto požiūri į istoriją. „Koridoriuje“ jis iš toli fiksuoja dramatiškus 1991-ųjų

sausio išvykius, prie parlamento deginamus laužus, demonstracijas. Viša tai rodoma be jokių papildomų komentarių, laikas ir erdvė nekonkretizuojami. Tiesiog kadome barikadų supamą Seimą ir sustingu sius nuo šalčio žmones. Negirdime jų kalbų, nematome rusų tankų, bet grėsmės nuo jauta – akivaizdi. Barto herojus visada yra stebėtojas. Tačiau jo filmai tiksliai atskleidžia pototalitarinės erdvės žmogaus būseną – skausmingai juntamą laiko lūžį.

Kitoks lūžis užfiksuotas pagal Jo no Avyžiaus romaną 1976 m. sukurtame Almanto Grikevičiaus filme „Sodybų tuštėjimo metas“ (LTV, šią nakt, 23.45). Su jo herojais susipažiame 1940-aisiais, kai prasidėda pirmoji sovietų okupacija. Išsiširiame prieš prasidedant antrajai. Per palyginti trumpą laiką iš esmės pasikeis kelių draugų gyvenimas. Adomas (Regimantas Adomaitis) taps policijos vadu, o mokytojas Gediminas (Juozas Budraitis) grįš į kaimą ūkininkauti, bet visur jausis svetimas.

Lietuviai likimai Antrojo pasaulinio karo metais – nacionalinio kino pamiršta tema. Tai suprantama: anksčiau būtų reikėję leistis į kompromisus su sovietine propaganda, dabartinių jaunų režisierų karas nedomina visai, nes patriotizmo, didvyriškumo, krepšinio ir kitokių tautinių madų iš jo neišspausi.

Tačiau Grikevičiui pavyko per gudrauti cenzūrą – filme daug tiksliai nuorodų į tą psichologinę drāmą, kurią išgyveno didelė tautos dalis, kai vieni okupantai pakeitė kitus, o tarpukariu puoselėtų idealų neužteko, kad galėtum sau paaškinti, kas vyksta. Manau, kad filmas nepelnytai pamirštas. Gaila, kad 154 min. filmą LTV rodo naktį, kai dauguma potencialių žiūrovų jau miega.

Filme atsiduriame Japonijoje, kurios gerai nepažįstame. Dekoracijomis tapo „miegamieji“ prie miesčiai, pilki namai, neveikiantys fabrikai, kuriuos dažnai matome ja ponų detektyvuose. Pastebėjau, kad Honkongo filmuose, atvirkšciai, dominuoja atviros miestų erdvės ir gamtos vaizdai, pavyzdžiu, Wong Kar-wai filmuose. Japonijoje filmavimo vietas – vienos betonas arba aplieisti sandėliai. Noras filmuoti vienoje ar kitoje gatvėje, viename ar kitame Tokijo kvartale gali baigti derybomis su teritoriją kontroliuojančiais jakudzomis. Prisieis duoti specialų sutartą ženkla ir sumokėti už teisę keliais valandas be kliūčių filmuoti. Kaina gali pakilti iki trijų šimtų tūkstančių yenų (2400 eurų). Jaučiuosi labai laimingas, kai pavyksta pastatyti kamerą gamtoje, kur plaučius užpildo gaivus oras, pavyzdžiu, jūros...

„3–4 x spalis“ (1990)

Vos tik baigės „Žiaurus policininką“, 1990 m. iškart ėmiausiu antrojo filmo „3–4 x spalis“, kuris taip pat skirtas gangsteriams. Labai tikėjau

šiuo projektu, mane palaikė ne tik visi aplinkiniai, bet ir produseriai. Atrodė, kad visiškai kontroliuoju ir scenarijų – sudėtingą istoriją su netikėtais posūkiais, ir filmavimo procesą. Iš pradžių, kai pristačiau savo ketinimus filmo platintojams, jie nebuvu patenkinti. Jų nuosprendis buvo aiškus. Jų nuomone, filmas turėjo finansiškai žlugti. Jie įtikinėjo mane, kad pagrindinis filmo personažas turi būti jakudza. Net negalvojau jo vaidinti, bet platintojai reikalavo. Jie tvirtino, kad jei to nepadarysiu, bus sunku nufilmuoti ir išleisti filmą į ekranus. Teko vaidinti pagal užsakymą. Deja! Laikui bėgant suvokiau savo klaidą. Sukūrė vaidmenį lyg atsaką į vaikišką kaprizą, todėl filmas, man regis, tapo dviprasmiškas.

Tačiau technikos požiūriu įgavau labai daug patirties. Parašiau scenarijų, režisavau ir sumontavau filmą. Man pasirodė, kad pagaliau pavyko sukurta nuosavą stilų. Šiame filme, kur šis tas pasiskolinta iš komedijos ar net burleskos, galima sakyti, susijungę mano stiliaus elementai: dialogai, absurdūškos situacijos,

„Meille choleros metu“

Kad geras literatūros kūrinys dar negarantuoja gero kino, irodys kitas filmas – Mike'o Newello „Meille choleros metu“ (LTV, 4 d. 23.30). Gabrielui Garciai Marquezui apskritai nesiseka – jo knygų ekranizacijos sukelia daugiau nusivylimu nei džiaugsmo. Bet šis kino pasaikojimas apie vargšą telegrafistą ir poetą Florentiną, kuris XIX a. Kolumbiję įsimili gražuolį ir padarys viską, net taps tutuoliu, kad užkariautu jos meilę, turi ir vieną didelį priviliumą – aktorių Javierą Bardemą, kuris nugyveno ekrane 50 savo herojaus gyvenimo metų. Beje, filmo scenaristui, garsenybei Ronaldui Harwoodui rašytojas sakė: „Bėda ta, kad jūs pernelyg ištikimas knygai.“

Dar viena šio savaitgalio ekranizacija – pagal Ray'aus Bradbury novelę sukurtas Peterio Hyamso „Griaustino griausmas“ (TV3, 4 d. 00.55). Jis nukels į šviesią ateitį, kai kelionės laiku tampa turizmu ir laisvalaikio forma. Net rengiami specialūs safariai – vykstama medžioti prieistorinių išnykusiu gyvūnų. Tačiau vienas iš turistų netycia sutraiško peteliškė, o tai jau gali atsiliepti žmonijos raidai. Filme vaidina šiek tiek primiršti geri aktoriai Edwardas Burnsas, Benas Kingsley ir Catherine McCormack.

Paskutiniu metu ir Lietuvoje taupo madingas Sandanso neprisklausomo kino festivalis (deja, kaip visa da, vėluojame mažiausiai dvidešimt metų). Siūlau atkreipti dėmesį į vie-

ną šio festivalio laureatą – debiutan to George'o Ratliffo 2007 m. filmą „Džošua“ (TV3, 5 d. 22.30). Amerikiečių neprisklausomieji dažnai renkasi šeimos temą. Iš pradžių gali pasirodyti, kad ir „Džošua“ iš panašių psychologinių dramų, tačiau tai – trileris. ...Prabangiamo bute prie Niujorko Centrinio parko gyvena Bredo (neprisklausomo kino režisierius ir aktorius Samas Rockwellas) ir Ebės (Vera Farmiga) šeima. Jiems nesenai gimė antras vaikas – Lili. Bet vyresnysis sūnus Džošua nesidziaugia sesute, jis pavyduliau.

Režisierius tvirtina, kad filmo išcities taškas buvo noras pasiaiškinoti, ką reiškia būti tėvais. Tačiau siaubas šiame realistiškame filme įsigali iš pat pradžių, kai jaunų buržua šeima švenčia dukrelės gimimą, o dešimtmetis Džošua pademonstruoja manipuliuočio talentą.

Nežinau, ar „Džošua“ yra perver siško vaiko portretas. Greičiau režisierius rodo, kad jo nusikaltimai – nefunkcionuojančios šeimos rezultatas: depresyvi mama, pernelg simpatiškas tėtis, pernelg dėmesingi giminaičiai... Viskas tarsi ir atpažystama, bet kartu tas pabržtinas „normalumas“ vis labiau žadina nerimą. Ratliffas verčia susi mastyti, iš kur tokie vaikai. Gal iš kasdienybės, – realios, pilnos grėsi mių, prievertos ir baimės būti atsumtam?

Jūsų –
JONAS ŪBIS

mano širdžiai. Nors ne visada teigiamai vertinu savo pilnametražius filmus, man regis, šis filmas ne tik pavyko, bet ir buvo geraja to žodžio prasme visiškai įžūlus. Be to, mėgstu šį filmą už tai, kad tik pasirodė ekranuose jis sužadina pačiu kon servatyviausiu kritikų neapykantą. Filme nėra jokios ypatingos prasmės, tai tik juokinga mazochistinė komedija, kur viskas apversta aukšty kojom.

Tiesa, nereikia pamiršti, kad Japonijoje filmas pasirodė ekranuose ypatingomis aplinkybėmis: ji nu filmavau dar prieš avariją, o premjera įvyko, kai pradėjau taisyti. Kaip žinote, nelaimingas įvykis atsitiko metai prieš filmo premjerą, 1994 m. rugpjūčio 2 dieną. Prie tai mano filmą „Sonatiną“ gerai su tikino ir Europos, ir anglakalbiai kritikai, bet Japonijoje keli įtakingu žurnalistai ir apžvalgininkai tiesiog sumalė jį į miltus. Kritikos žiaurumas mane žeidė. Man buvo liūdnė: sutrikęs nugrimzdau į depresiją.

PARENGÉ K. R.

Parodos	Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija Vilniaus g. 39/6 Ingos Dargužytės ir jos mokinų grafikos darbų paroda „Portretas“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			Dailė
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija iki 12 d. – paroda „Modernizacija“ (XX a. 7–8 dešimtmečių Baltijos šalių menas, dizainas ir architektūra) Paroda „Mūsų metamorfiškoji ateitis“ (dizainas, techninė estetika ir eksperimentinė architektūra Sovietų Sąjungoje 1960–1980 m.)	Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilniaus sakralinė aukškalystė“	Galerija RA Pranciškonų g. 8 Vido Poškaus tapybos ir piešinių paroda	Mūsų neprieklausomi ir specializuoti šaltiniai patvirtino, kad Radvilų rūmų muziejuje (Vilniaus g. 24) vykstanti paroda „ Sankt Peterburgo imperatoriškasis porcelianas “ iš tiesų verta dėmesio; „atsakingai parinkta: yra ir „Mir iškūstva“, ir konstruktivistų, ir Šemaičias, ir Olevskaja“. Tai gera proga pamatyti, kaip istorija moka įspaussti į kiekvieną puodelį.
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai „Nuo kalvystės iki aukškalystės. 1960–1990 m. metalo plastika Lietuvos dailės muziejaus rinkiniuose“	Šiuolaikinio meno centras Vokiečių g. 2 Paroda „Pokyčių karta. Šiuolaikinis Indijos menas“	Galerija „Kunstkamera“ Ligoninės g. 4 Prano Lapės kūrybos paroda „Smėlio metamorfozės“	Vilniaus grafikos centro galerijoje „Kairė–dešinė“ (Latako g. 3) atsidarė antroji Eglės Vertelkaitės parodos „ Mergaitė su kirviu “ dalis. Ekspozicija, kur kirčiai skaičiuojamas laikas ir kvėpavimas, veikia iki vasario 18 d. Galerija dirba antradienį–penktadienį 11–18 val., šeštadienį 11–15 val.
Radvilų rūmai <i>Vilniaus g. 22</i> Paroda „Europos dailė XVI–XIX a.“ Paroda „Sankt Peterburgo imperatoriškasis porcelianas“	Lietuvos aido“ galerija Trakų g. 13 iki 7 d. – Lenos Chvičios tapyba	Parodų erdvė „The Gardens“ <i>Konstitucijos pr. 12A</i> Marko Geffriau paroda „Opening“	Iš knygų atsakingu požiūriu ir rimtu įdirbiu išskiria fotografijos istoriškės Margaritos Matulytės monografija „Nihil obstat: Lietuvos fotografia sovietmečiu“ (VDA, 2011). Joje metodiskai papasakojama, kad (ir kaip) net pats grožis pralaimi, kai jis brukamas per jėgą.
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3 A</i> Paroda „Gotika. Renesansas. Barokas – Valdovų rūmų interjero vertybės“ Paroda „Tarp kasdienybės ir prabangos. Restauruoti Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų archeologiniai radiniai“ Paroda „Nuo mini iki maksi. Septintojo dešimtmečio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paryžiaus kolekcijos)	Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 Antano Sutkaus, Romualdo Rakausko ir Frédérico Chauokino paroda „Sovietinės architektūros fotografijų albumai“ iki 9 d. – Justės Venslovaitės instalacija nuo 9 d. – Jurgitos Žvinklytės darbų peržiūra	KAUNAS M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Paroda „Mirabilė Visu / Nuostabu matyti“	Teatras Vasario 4, 5 d. siūlome apsilankytį Rusų dramos teatre ir pažiūrėti Jono Vaitkaus režisuerot spектaklį „ Eglutė pas Ivanovus “ pagal A. Vvedenskio pjesę. Ši kartą teatras pasitinka naujuosis metus mesdamas muzikinį tragedinių iššūkį ir publikai, ir sau. Spektaklis rodomas su lietuviškais titrais.
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas <i>Arsenalo g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje; Lietuvos valstiečių būties kultūra; Kryždirbystė Gedimino Petraičio rinkinys „Tradicinė lietuvių skulptūra“ „Algimanto Miškinio dovana“	„Arkos“ galerija Ausros Vartų g. 7 Apžvalginė Vilniaus tapytojų paroda „Menininkas ir miestas“	Galerija „Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus Putvininkio g. 64 Antano Žmuidzinavičiaus 135-osioms gimimo metinėms skirta paroda Paroda „Peizažas tapyboje: nuo Antano Žmuidzinavičiaus iki XXI a. dailininkų“	Kinas Ką tik prasidėjusioje Vokiečių kino savaitėje rodomas Andreso Veielio „ Kas, jei ne mes “. Tai – dar vienas vokiečių kino bandymas grižti prie 7-ojo dešimtmečio maištininkų temos. Veielio filmo herojai – Bernwardas Vesperis ir jo žmona Gudrun Ensslin. Ju sudėtingos santuokos istorijos fonas – audringas dešimtmetis, paverčęs Gudrun teroriste iš žudike, o Bernwardą savižudžiu narkomanu, parašiusi vieną svarbiausių savo karčos knygų. Veielis nori suprasti, kodėl talentingi žmonės pasirenka opoziciją, kovą ar autodestruciją. Gal atsakymas glūdi filmo pradžioje, kai berniuškas bando slėpti katiną, kuris sode sumedžiojo lakštingalą. Berniuuko tėvas – garsus nacių poetas. Jis nori, kad sode giedotų lakštingalos, todėl pasiima šautuvą ir įvykdą nuosprendį katinui.
Senasis arsenatas <i>Arsenalo g. 3</i> Lietuvos proistorė	„Prospekto“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki 4 d. – Jono Kalvelio fotografijos paroda	Ryšių istorijos muziejus Rotušės a. 19 Martyno Gaubo tapybos ir skulptūrų paroda	
Signatarų namai <i>Pilies g. 26</i> Paroda „Kalbininkui Jonui Jablonskiui – 150“	Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 iki 4 d. – Kazio Venclovos paroda „Skulptūriniai objektai“	Kauno fotografijos galerija Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 Fotografijų paroda „Suasmenintas pasaulis: Šiuolaikinė japonų fotografija“	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus Pilies g. 40 Kazio Venclovo „Cepelinas“ (vieno kūrinio paroda muziejaus kiemelyje) Irenos Meičiautės akvarelių paroda	Galerija „Aukso pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvininkio g. 53 Dalius Stalauskienės tapybos ant stiklo paroda „Tolimi dangūs čia pat“ Remigijaus Sederevičiaus kūrybos paroda „Grandininė reakcija“	
Galerija „Akademija“ <i>Pilies g. 44/2</i> Laimos Drazdauskaitės ir Audronės Petrašiūnaitės tapyba nuo 6 d. – Vinco Norkaus tapyba Sauliaus Paukščio aktų paroda	KLAIPĖDA Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšačio galerija Lepų g. 33 Vytauto Palaimos scenografijos paroda, skirta 100 metų jubiliejui Jono Surkevičiaus scenografijos paroda nuo 7 d. – paroda „Lietuviški kino plakatai (1953–2010)“	KKK parodų rūmai Aukštajų g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Paroda „Jaunieji Europos kūrėjai 2011/2013“	
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> iki 4 d. – Eglės Vertelkaitės paroda „Mergaitė su kirviu“ Vilniaus dailės akademijos studentų darbų paroda „Variacijos“ nuo 8 d. – Henriko Čerapio ir Algimanto Černiausko paroda „Jaunojo gitaristo meilės darželis“	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija Šv. Jono g. 11 iki 12 d. – fotodokumentikos paroda „Atrastas Karaliaučius“	Baroti galerija Aukštajų g. 3/3a Vito Karaciejaus fotografijų paroda „Klaipėdos metamorfozės“, skirta Klaipėdos miesto 760 metų jubiliejui	
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> iki 4 d. – Zitos Inčirauskienės paroda „Rašto ženkli“	Prancūzų institutas Lietuvoje Didžioji g. 1 nuo 6 d. – Pierre'o Etaiko paroda „Etaikas piešia Tati“	Klaipėdos galerija Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Gražinos Oškinytės grafikos darbų paroda „Ties horizontu“	
„ARgenTum“ galerija <i>Latako g. 2</i> Paroda „Pėdsakai“	Galerija „Actus magnus“ Pilies g. 36–44 Fotografės Izabelos Nowak paroda	ŠIAULIAI Galerija „Laiptai“ Žemaičių g. 83 nuo 3 d. – Michel Morlet – brolio Mykolo tapybos darbų paroda	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX – XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai Paroda „In memoriam Juozas Balčikonis“	Senamiesčio menininkų galerija Totorių g. 22–4 Algirdo Jako, Eriko Perlikovskio paroda „Forma“	PANEVĖŽYS Dailės galerija Respublikos g. 3 Paroda „Jurga Ivanauskaitė (1961–2007). Sankryžos“	
Užupio meno inkubatorius <i>Užupio g. 2A</i> Deivio Nutauto fotoparoda „Portretai iš kiemo“			Rusų dramos teatras 4, 5 d. – PREMJERA! A. Vvedenskio „EGLUTĖ PAS IVANOVUS“. Rež. – J. Vaitkus 8 d. 18 val. – Y. Ronen „PAMIŠELĖ“. Rež. – L. Adomaitienė 9 d. 18 val. – A. Čechovo „PAS PAŽSTAMUS...“. Rež. – L. Adomaitienė 10 d. 18 val. – N. Simono „PASKUTINYSIS AISTRINGAS MEILŪŽIS“. Rež. – O. Lapina, J. Bogdanovič-Golubeva
			Oskaro Koršunovo teatras 2, 3 d. 19 val. Ūkio banko teatro arenaje –

„MIRANDA“ (pagal W. Shakespeare’ą). Rež. – O. Koršunovas	9 d. 18 val. – L. Adomaičio „DULKIŲ SPINDESYS“. Choreogr. ir libretos aut. – D. Bervings ir G. Visockis	W.A. Mozart, J. Haydn, F. Poulenc kūriniai
7 d. 19 val. Ūkio banko teatro arenaoje – „PRAKEIKTIEJI“ (pagal E. O’Neillą). Rež. – A. Areima	10 d. 18 val. – C. Porter „BUČIUOK MANE, KEIT“. Dir. – J. Geniušas	5 d. 12 val. Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje, – Visai šeimai. Teatralizuotas koncertas „Operos paštetas“. Lietuvos kamerinis orkestras. Dir. – M. Pitrėnas. Solistai D. Tiškovaitė (sopranas), A. Sabulytė (sopranas), J. Sakalauskas (baritonas). Koncerto režisierė A. Griciūtė
8 d. 19 val. Ūkio banko teatro arenaoje – W. Shakespeare’o „STABIOJI IR GRAUDŽIOJI ROMEO IR DŽULIJETOS ISTORIJA“. Rež. – O. Koršunovas	5 d. 18 val. – B. Srblijanovič „BELGRADO TRILOGIJA“. Rež. – D. Rabašauskas	5 d. 16 val. Vilniuje, Taikomiosios dailės muziejuje, – Liaudies instrumentų ansamblis „Vaivorai“. Vad. – L. Naikeliénė. Dalyvauja I. Milkevičiūtė (sopranas), aktorius A. Latėnas. Programoje V. Juozapaičio, A. Budriūno, J. Tallat Kelpšos, V. Jakubėno, A. Kačanauskas, B. Dvariono, E. Balsio, G. Puccini, G. Verdi, V. Bellini kūriniai
9 d. 19 val. Menų spaustuvėje – M. von Mayenburgo „UGNIES VEIDAS“. Rež. – O. Koršunovas	9, 10 d. 19 val., 12 d. 18 val. – PREMJERA! M. Fratti „SESUO“. Rež. – A. Žukauskas	9 d. 13 val. Viešvilės pagrindinėje mokykloje, 9 d. 15.30 val. Jurbarko A. Sodeikos meno mokykloje, 9 d. 18 val. Smalininkų technologijų ir verslo mokykloje – „Popietė su Mozartu“. Valstybinis Vilniaus kvartetas ir J. Gedmintaitė (sopranas)
„Menų spaustuvė“	Kauno kamerinis teatras	10 d. 11.10 val. Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazijoje, 10 d. 13.30 val. Šėtos gimnazijoje, 10 d. 17 val. Kėdainių Daugiaukultūrėme centre – Čiurlionio kvartetas ir J. Leitaitė (mecosopranas)
3 d. 19 val. Kišeninėje salėje – PREMJERA! „GEISMAS“. Kirybinė grupė G. Malinauskaitė, A. Teresiutė, M. Vaidotas, D. Stončius (jaunuji scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)	3 d. 18 val. – E. Radzinskio „KOBA“. Rež. – S. Rubinovas	VILNIUS
3 d. 19 val. Juodojoje salėje – „JUODRAŠTIS“. A. Giniočio autorinių dainų vakaras	4 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „KAVINĖ „PAS BLEZĄ“. Rež. – S. Rubinovas	Kongresų rūmai
4, 5 d. 12 val. Kišeninėje salėje – „VĒJY MOTĖ“. Spektaklio kūrėjai S. Degutytė, S. Dikčiūtė, V. Narkevičius, L. Skučauskaitė, T. Juozapaitis („Stalo teatras“)	5 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŽUDYSTĘ“. Rež. – S. Rubinovas	11 d. 12 val. – koncertas vaikams „Cirkas atvažiavoi“ Dalyvauja Lietuvos cirko fokusininkas, žonglierius, akrobatai, burtininkas. Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras. Dir. – R. Šumila
5 d. 19 val. Juodojoje salėje – PREMJERA! „ŽIUKAS RŪKE“. Rež. – T. Stirna (teatras „Trupė liūdi“)	9, 11 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „DIENA IR NAKTIS“. Rež. – S. Rubinovas	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
9 d. 18 val. Infotekoje – klubas „Prie arbatos“. Susitikimas su aktoriu i rėzisieriumi V. Barciukui	Kauno valstybinis lėlių teatras	6 d. 18 val. Šv. Jonų bažnyčioje – „Metai be Justino Marcinkevičiaus“. Dalyvauja vargonininkas L. Digrys, Vilniaus universiteto rektorius akademikas B. Juodka, literatūrologė V. Daujotytė, aktorė G. Urbonaitė
9 d. 19 val. Juodojoje salėje – M. von Mayenburgo „UGNIES VEIDAS“. Rež. – O. Koršunovo teatras)	4 d. 12 val. – „GULBĖ – KARALIAUS PATI“. Rež. – N. Indriūnaitė	Šv. Jonų bažnyčia
9 d. 19 val. Stiklinėje II – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. – T. Montrimas (jaunuji scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)	5 d. 12 val. – „KATÉS NAMAI“ (pagal S. Maršako pasaką). Rež. – A. Stankevičius	4 d. 18 val. – V. Pinkevičiaus koncertas „Ispanijos ir Portugalijos Renesanso vargonų muzika“ (iš ciklo „Septyni vargonų muzikos šimtmeciai“). Programoje A. de Cabezon ir M.R. Coelho kūriniai
10 d. 19 val. Juodojoje salėje – PREMJERA! „JUDANTYS TAIKINIAI“. Choreogr. – V. Jankauskas (V. Jankausko šokių teatras)	4 d. 18.30 – Z. Liepinio „PARYŽIAUS KATEDRA“	Vilniaus paveikslų galerija
Vilniaus kamerinis teatras	4 d. 18.30 – J. Strausso „ŠIKNOSPARNIS“	9 d. 18 val. – kunitų solistų „Servī Domini Cantores“ (Lenkija) koncertas „Muzika artima širdžiai“. Programoje G. Bizet, G. Puccini, G. Verdi, St. Moniuszko ir kt. kūriniai
4 d. 13 val. – „PLĒSIKAS HOCENPLOCAS“ (pagal O. Preusslerio apysaką). Rež. – E. Jaras	10 d. 18.30 – G. Kuprevičiaus „VERONIKA“	KAUNAS
5 d. 13 val. – „NULÉPAUSIO GIMTADIENIS“ (pagal A.A. Milno knyga). – R. Viškraitis	Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	Kauno menininkų namai
8 d. 18 val. Šiaulių kultūros centre, – „KAI ŽMONĖS VAIDINO DIEVA...“ (pagal F. Goodrich, A. Hacketto ir W. Kesselman pjesę „Anos Frank dienoraštis“). Režisieriai – A. Gian (JAV), M. Mačiulis	3 d. 18.30 – J. Strausso „ŠIKNOSPARNIS“	4 ir 5 d. 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – J. Vilnonio varpu muzikos koncertai. XX amžiaus muzika
KAUNAS	Klaipėdos lėlių teatras	Vakarai
Kauno dramos teatras	4 d. 12 val. – „KATINÉLIS IR GAIDELIS“. Rež. – D. Armanavičius	VILNIUS
3 d. 18 val. Ilgojoje salėje – A.M. Sluckaitės „ANTIGONĖ SIBIRE“ (pagal J. Anouilh’aus „Antigon“). Rež. – J. Jurašas	5 d. 12 val. – „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – S. Bartulytė	Rašytojų klubas
4 d. 18 val. Rūtos salėje – Y. Mishimos „MARKIZÉ DE SAD“. Rež. – A. Areima	10 d. 18 val. – PREMJERA! „ŠALIA“. Rež. – G. Radvilavičiūtė	3 d. 17 val. – „Lokio seilė“ – aktorių B. Mar ir A. Latėno improvizacijos rašytojos B. Jonuškaitės knygos „Užsagstyk mane“ novelių tema bei vokalinis muzikinis kūrimys solistams ir elektronikai „Kregždėlaiskis“: kompozitorius – M. Salynas. Atlieka choros „Breviš“ solistai (vad. ir dir. – G. Venislovas. Dalyvauja rašytoja E. Kurklietytė, literatūros kritikė J. Riškutė ir kt.
5 d. 12 val. Penktajoje salėje – L. Carrollio „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE“. Adaptacijos aut. ir rež. – E. Piotrowska	J. Miltinio dramos teatras	3 d. 17 val. – „MEDINUKO, VARDU PINOKIS, PAMOKANČIOS ISTORIJOS“. Rež. – L. Liausaitė
5 d. 17 val. Tavernos salėje – T. Guerra „KETVIRTOJI KEDĖ“. Rež. – R. Atkočiūnas	3 d. 19 val. – J. Tatte „SANKIRTA SU PAGRINDINIUI KELIU“. Rež. – A. Vidžiūnas	8 d. 11 val. – „P. MEDINUKO, VARDU PINOKIS, PAMOKANČIOS ISTORIJOS“. Rež. – L. Liausaitė
5 d. 18 val. Rūtos salėje – S. Aksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas	4 d. 17 val. – M. Zalytės „MARGARITA“. Rež. – A. Keleris	9 d. 18 val. – „P. MEDINUKO, VARDU PINOKIS, PAMOKANČIOS ISTORIJOS“. Rež. – L. Liausaitė
7 d. 18 val. Penktajoje salėje – „MODERATORIAI“. Rež. – A. Kurienius	5 d. 17 val. – M. Zalytės „VISI ŽMONÉS KATINAI“. Rež. – A. Keleris	10 d. 18 val. – „P. MEDINUKO, VARDU PINOKIS, PAMOKANČIOS ISTORIJOS“. Rež. – L. Liausaitė
8 d. 18 val. Penktajoje salėje – J. Dell ir G. Sibleyro „TEGYVUOJA BUŠONAS!“ Rež. – R. Vitkaitis	Alytaus teatro spektakliai	10 d. 18 val. – „P. MEDINUKO, VARDU PINOKIS, PAMOKANČIOS ISTORIJOS“. Rež. – L. Liausaitė
9 d. 18 val. Ilgojoje salėje – B. Srblijanovič „SKÉRIAL“. Rež. – R. Atkočiūnas	7 d. 11 val. – „MEDINUKO, VARDU PINOKIS, PAMOKANČIOS ISTORIJOS“. Rež. – L. Liausaitė	11 d. 18 val. – „Lokio seilė“ – aktorių B. Mar ir A. Latėno improvizacijos rašytojos B. Jonuškaitės knygos „Užsagstyk mane“ novelių tema bei vokalinis muzikinis kūrimys solistams ir elektronikai „Kregždėlaiskis“: kompozitorius – M. Salynas. Atlieka choros „Breviš“ solistai (vad. ir dir. – G. Venislovas. Dalyvauja rašytoja E. Kurklietytė, literatūros kritikė J. Riškutė ir kt.
9 d. 18 val. Penktajoje salėje – Y. Rezos „ATSITIKINTINIS ŽMOGUS“. Rež. – J. Vaikus („Mens publica“)	9 d. 18 val. – Keistuolių teatro intymių vyrų trupė „Frelis“	8 d. 17.30 – rašytojo A. Zurbos jubiliejinių vakarų. Dalyvauja rašytojai V. Bubnys, A. Karosaitė, literatūrologai P. Bražėnas, K. Urba, aktorė G. Urbonaitė ir kt.
10 d. 18 val. Penktajoje salėje – „LAIMINGI“. Rež. – A. Areima	10 d. 18 val. – N. Simono „PASKUTINYSIS IŠ AISTROS KAMUOJAMU MEILIUŽI“. Rež. – G. Gabrėnas	Nacionalinis muziejus
Kauno muzikinis teatras	Koncertai	8 d. 17 val. – vakarų ciklas „Marijos Gimbutienės skaitymai“
3 d. 18 val. – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – V. Visockis	Lietuvos nacionalinė filharmonija	9 d. 17 val. – vakaras, skirtas Lietuvos valstybės atkūrimo dienai pamirėti. Dalyvauja filosofas B. Genzelis, Tautos namų santaros tarybos pirmininkas A. Gudelis, filosofas R. Ozolas, pianistas J. Karnavičius ir kt.
5 d. 12 val. – W.A. Mozart „MAŽOJI BURTŲ FLEITA“. Dir. – V. Visockis	Didžiojoje salėje, – Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, Kauno valstybinis choras. Solistė A. Krikščiūnaitė (sopranas). Dir. – O. Grangeanas. Programoje	Melas : [romanas] / Michael Grant ; iš anglų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Aušra). – 381, [1] p. : schem. – Ciklo „Išnykė“ 3-oji knyga. – Tiražas 1800 egz. – ISBN 978-609-01-0244-2 (jr.)
5 d. 18 val. – G. Bizet „KARMEN“. Dir. – J. Geniušas		Sužeistojai : [apsakai] / P.C. Cast ir Kristin Cast ; iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 348, [2] p. – Ciklo „Nakties namai“ 7-oji knyga. – Tiražas 2300 egz. – ISBN 978-609-01-0225-1 (jr.)
8 d. 17 val. – R. Rodgerso „MUZIKOS GARSAI“. Dir. – J. Vilnonis		PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽYVO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Coco Chanel : [prancūzų drabužių dizainerės] legenda ir gyvenimas / Justine Picardie. – Vilnius : Didlaukiai, [2011] (Kaunas : Spindulio sp.). – 343, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-609-95217-1-8 (jr.)

Estetika ir prasmė / Žibartas Jackūnas. – Vilnius : Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 230, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-5-420-01702-9

Vieno projekto apkalta : VEKS 2009 viešiųjų erdvų humanizavimo programos Neries krentinės skulptūrų istorija / AICA Lietuvos sekacija, Jungtinė Tautų šventimo, mokslo ir kultūros organizacija, Vilnius dailės akademija. UNESCO kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra ; surinko Elona Lubytė. – Vilnius : Tarptautinės dailės kritikų asociacijos Lietuvos sekacija, 2011 (Vilnius : Standartų sp.). – 287, [1] p. : iliustr., faks. – Santr. angl. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-9429-7-9

XX a. Lietuvos fotografijos antologija = Anthology of the 20th century Lithuanian photography / [redakcija: Algimantas Aleksandrovicius ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvos fotomenininkų sąjungos fotografijos fondas [i.e. Lietuvos fotomenininkų sąjunga], 2011- . – (jr.)

[T.] 1 / [sudarytojas Stanislovas Žvirgždas ; vertėja Violeta Stankūnienė]. – 2011 ([Vilnius] : Draugų studija). – 211, [1] p. : iliustr., portr. – Gretut. tekstas liet., angl. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9955-438-52-6

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Ar tai ne akivaizdu? : [verslo romanai] / Eliyahu M. Goldratt su Ilan Eshkoli ir Joe Brownle ; [vertė Leonas Ramutis Tamšiūnas]. – Vilnius : Egrimas, [2011] (Kaunas : Aušra). – 223, [1] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-437-095-3 (jr.)

Artimos sielos : [romanas] / Elizabeth Chandler ; iš anglų kalbos vertė Rita Kaminskaitė. – Vilnius : Alma littera, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 236, [2] p. – Ciklo "Angelo pavučiuota" 3-oji knyga. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-01-0245-9 (jr.)

Aš, Mona Liza : romanai / Jeanne Kalogridis ; iš anglų kalbos vertė Nijolė Kepenienė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2012 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 478, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9955-16-351-0

Atispindintys medžiai : romanai / Algimantas Kuklys. – Vilnius : RDI grupė, 2011. – 138, [2] p. – Tiražas [100] egz. – ISBN 978-609-8042-06-1

Bielė Baublyje : antologija [skirta XIX a. pirmosioms pusēs Žemaitijos šviesuolio, poeto ir mokslininko D. Poškos (apie 1765-1830) atminimui] / Šilalės rajono savivaldybė, Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejus, Šilalės rajono savivaldybės Bijotų seniūnija ; sudarė Stasys Skrodenis. – Vilnius : Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2011 (Vilnius : Grafija). – 229, [1] p. : iliustr. – Dalis gretut. teksto liet., lenk. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-20-634-7 (jr.)

Gelių pranašystės : istorinis romanas / Petra Durst-Benning ; iš vokiečių kalbos vertė Eglė Bukanytė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2012 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 333, [2] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-16-365-7

Išbarstyto erškėtrožių uogos : [cileraščiai] / Romualdas Alekna ; [knygoje panaudoti S. Eidrigevičiaus, K. Ramono, J.D. Plikonytės, L. Gutausko darbai]. – Vilnius : [Vilniaus menininkų "Plekšnės" klubas], 2011 (Vilnius : Bžinio mašinų komp.). – 127, [2] p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-9955-615-13-2

Man nereikia likimo kito : prisiminimų ir apmastytų labirintai / Rimantas Greicius. – 2-oji laida, patais. – Klaipėda : Refresh Design, 2012 ([Kaunas] : Indigo print). – 372, [3] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-95325-3-0

Mergaitės istorija : [romanas] / Sara Zarr ; iš anglų kalbos vertė Simona Kazukonytė. – Vilnius :

„Geležinė ledi“

Savaitės filmai

Ant ribos ***

Pavargusiems nuo intelektualaus festivalinio kino – nepretenzingas, bet dinamiškas ir gerai „sukaltas“ Holivude debiutuojančio garsaus danų dokumentininko (ir Larso von Trieso draugo) Jorgeno Letho sūnaus Asgero Letho trileris. ...Manhatano viešbutyje apsigyvenęs vyriškis (Sam Worthington) suvalgo sočius pusryčius ir išcina pro langą. Stovėdamas ant atbrailos keliausdešimties metrų aukštyste jis sukelia paniką: žmonės bijo, kad vyras nušoks. Kol atsiranda gairsininkai ir policija, kol nelaimėlis reikalauja konkretios derybininkės. Lidijos (Elizabeth Banks) ir pan., retrospekyviai pateikiama jo istorija. Tai – buvęs policininkas Nikas, jis nuo teistas kalėti 25 metus. Kodėl taip atsitiko, paaškės vėliau, susipažinus su kitais šios dramos dalyviais – Niko broliu (Jamie Bell), jo mergina (Genesis Rodriguez), antipatišku turtooliu (Ed Harris) ir jo asistente (Indijos grožio karalienė Pooja Kumar), televizijos reportere (Kyra Sedgwick). Pastaroji herojė pateikia gražų pavyzdį, kaip žiniasklaida „kuria tikrovę“. Tiesa, dar yra seifas, bet jis, ko gero, silpniausia filmo vieta (JAV, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Geležinė ledi ***

Tiems, kuriems dar nenusibodo biografiniai filmai, režisierė Phyllida Lloyd („Mama Mia!“) ir aktorė Meryl Streep primins pirmają ir vienintelę moterį – D. Britanijos ministrę pirmininkę Margaret Thacher. Kadai-se galingiausia šalies moteris dabar yra ligota pensininkė. Ją nuolat aplanko prisiminimai. Jiems ir paklūsta filmo pasakojimas, kuriame ir Geležinės ledi vaikystės, ir politinio iškilio, ir šeimyninio gyvenimo epizodai. Taip pat vaidina Jimas Broadbentas, Susan Browne (D. Britanija, Prancūzija, 2011). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Mylimieji ****

Iš 7-ojo dešimtmečio Paryžiaus į 2000-ujų Londoną Madleną, o paskui ir jos dukte Vera keliauja dėl vyru, kuriuos myli. Bet ir anksčiau, ir dabar meilės istorijos neįsiavduojamos be rūpesčių. Kaip pasipriešinti praeinančiam laikui, kuris késinasi į mūsų giliausius jausmus? Šiuo Christophe'o Honoré filmu pernai buvo uždarytas Kanų kino festivalis. Režisierius tėsia 2007 m. filme „Meilės dainos“ pradėtas temas ir melodijas. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Catherine Deneuve ir jos dukte Chiara Mastroainni, jauną Madleną vaidina Ludivine Sagnier, taip pat filme pamatyseme Louis Garrelį, Milošą Formaną, Paulą Schneiderį, Rashą Buvicių (Prancūzija, 2011). (Vilnius)

Sniegynų įkaitai ***

Liamas Neesonas vaidina žmogų, kuris pasirinko gyventi Aliaskos pakraštyje. Iš savo ankstesnio gyvenimo jis saugo prisiminimus apie moterį, kurios nuotrauka visada su juo, ir daug apmaudo. Džonas dirba naftos kompanijoje – saugo jos darbuotojus nuo laukinių žvērių. Kai sniegynuo-se sudžia lėktuvas, likę gyvi jo keleiviai suprantą, kad nesugebės išgyventi ledo dykumoje. Vis dėlto Džonas išsitikinės, kad jiems reikia judėti – miškas galiapti prieglobščiu. Bet katastrofoje išgyvenusieji vienas po kitu mirsta nuo žaizdų, šalčio, plėšrūnų ir savo pačių ribotumo. Ar Džonui pavyks išgelbėti bent kelis? Joe Carnahan filme taip pat vaidina Dalias Robertas, Frankas Grillo (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Vaizdo dienoraštis **

Susidūrė su paslaptina substancija, trys moksleiviai (Dane DeHaan, Alex Russell, Michael B. Jordan) tampa visagaliai. Kas būtų, jei pauaugliai turėtų neribotas galimybės daryti viską, ko širdis geidžia, – svarbiausias filmo klausimas. Siaubo ir mokslinės fantastikos žanrų elementai Josho Tranku filme baugina kur kas mažiau (JAV, D. Britanija, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Publicistika – Laima Kreivytė

Stilius – Rita Markulienė | Dizainas – Jokūbas Jacobskis

Maketas – Vanda Čemerkaite | www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

3–9 d. – Sniegynų įkaitai (JAV, Kanada) – 11.45, 14.30, 18, 20.45

Vaizdo dienoraštis (D. Britanija, JAV) – 11, 13.15, 15.45, 18, 20.15

3, 6–9 d. – Geležinė ledi (D. Britanija, Prancūzija) – 14.15, 16.30, 19, 21.40; 4, 5 d. – 12, 14.15, 16.30, 19, 21.40

11 d. – R. Wagnerio „Dievų žūtis“. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitano operos – 19 val.

9 d. – Meilės priesaika (JAV) – 19 val.

3–9 d. – 11-asis Japonijos kino festivalis

3–9 d. – Ant ribos (JAV) – 11.30, 14, 16.15, 18.45, 21.30

3, 6–9 d. – 7 dienos ir nakты su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 14, 16.15, 18.45, 21 val; 4, 5 d. – 11.45, 14, 16.15, 18.45, 21 val.

3–9 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 11.15, 13.45, 16.30, 18.15, 21 val.

3, 6–9 d. – Karo žirgas (JAV) – 14.40, 18.20, 21.20; 4, 5 d. – 11.20, 14.40, 18.20, 21.20

3–9 d. – Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 11, 13.30

Kitas pasaulis. Pabudimas (3D, JAV) – 16, 20 val.

Tadas Blinda. Pradžia (rež. D. Ulvydas) – 12.15, 17.40

Šerlokas Holmesas 2: šešelių žaidimas (JAV) – 15, 22 val.

3–8 d. – Purvinų žaidimai (JAV) – 19 val.

Džekas ir Džilė (JAV) – 21.15

3, 6–9 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 13.50, 16 val; 4, 5 d. – 11.30, 13.50

3, 6–9 d. – Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 14, 16.10; 4, 5 d. – 11.45, 14, 16.10

3–9 d. – Miegančioji gražuolė (Australija) – 21.30

Artistas (Prancūzija) – 18.15

Mergina su drakono tatuiruote (D. Britanija, JAV, Švedija, Vokietija) – 20.45

Forum Cinemas Akropolis

3–9 d. – Sniegynų įkaitai (JAV, Kanada) – 10.45, 13.15, 16, 18.45, 21.30; Vaizdo dienoraštis (D. Britanija, JAV) – 13.30, 15, 18, 19.30, 21.40; Geležinė ledi (D. Britanija, Prancūzija) – 14, 16.15, 18.30, 21 val.

9 d. – Meilės priesaika (JAV) – 19 val.

3–8 d. – Caraitis Ivanas ir Vilkas Pilkas (Rusija) – 12.15, 14.30, 16.30, 19 val.; 9 d. – 12.15, 14.30, 16.30

3–9 d. – Karo žirgas (JAV) – 14.45, 17.45, 20.45

Ant ribos (JAV) – 15.30, 18.15, 20.30

7 dienos ir nakты su Marilyn Monroe (D. Britanija, JAV) – 11.15, 15.45, 20.15

Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 11.45, 16.45, 19.15; Batuotas katinas Pūkis (3D, JAV) – 10.15, 12.30, 17.15; 4, 5 d. – 11.45, 16.45, 19.15; 21.30

Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 11, 13 val.

3–9 d. – Sena gera orgija (JAV) – 14.15, 21.50

Alvinas ir burundukai 3 (JAV) – 10.30, 12.45

4, 5 d. – Kitas pasaulis. Pabudimas (3D, JAV) – 21.15

4, 5 d. – Kitas pasaulis. Pabudimas (JAV) – 21.15

4, 5 d. – Kalėdų Senelio slaptoji tarnyba (JAV) – 12 val.

Skalvija

3 d. – Mylimieji (Prancūzija, D. Britanija, Čekija) – 21 val.; 4 d. – 21 val.; 5 d. – 16.40;

6 d. – 20.40; 7 d. – 17 val.; 8 d. – 21 val.; 9 d. – 20 val.

Ozo kino salė

3, 6 d. – Coco prieš Chanel (Prancūzija) – 16 val.; 8 d. – 18 val.

3 d. – Zero 2 (rež. E. Velyvis) – 18 val.

8 d. – Barzakh (rež. M. Kvedaravicius) – 17 val.

„Vokiečių kino dienos: nauji filmai iš Vokiečių, Austrijos ir Šveicarijos“

3 d. – Almanya (Vokietija) – 17 val.

3 d. – Sustojimas pusiaukelėje (Vokietija) – 19 val.; 8 d. – 18.50

4 d. – Netycia pagrobus ponią Elfrydę Ot (Austrija) – 15 val.

4 d. – Be tévo (Austrija) – 17.10

4 d. – Manipuliacija (Šveicarija) – 19.10

5 d. – Nematomoji (Vokietija) – 19.20

5 d. – Smėlio žmogus (Šveicarija) – 21.30

6 d. – Miego liga (Vokietija, Prancūzija) – 17 val.

6 d. – Skyriaus piratai (Šveicarija, Vokietija) – 18.50

7 d. – Daina manyje (Vokietija) – 19.30

7 d. – Didžiojo Katerio gyvenimas (Šveicarija, Vokietija) – 21.20

Ciklas „Karsono kinas“

4 d. – Krokodilai (Vokietija) – 13 val.

5 d. – Yp! (Nyderlandai) – 15 val.

6 d. – Seansas senjoram. Tuštybių mugė (D. Britanija, JAV) – 14.30

8 d. – Lenkų kino klubas. Lopšinė (Lenkija) – 17 val.

9 d. – „Nepatogaus kino“ diskusijų klubas. Kartu (dok. f., Kinija) – 17.30

Pasaka

„Vokiečių kino dienos: nauji filmai iš Vokiečių, Austrijos ir Šveicarijos“

3 d. – Miego liga – 19.30

3 d. – Netycia pagrobus ponią Elfrydę Ot – 21.30

4 d. – Kas, jei ne mes – 19 val.

4 d. – Smėlio žmogus – 21.30

5 d. – Daina manyje – 19 val.

5 d. – Be tévo – 21 val.

6 d. – Almanya – 18.30

6 d. – Didžiojo Katerio gyvenimas – 20.30

7 d. – Manipuliacija – 18 val.

7 d. – Vakarai – 20 val.

8 d. – Nematomoji – 18 val.

8 d. – Skyriaus piratai – 20.30

3 d. – Turime popiežių! (Italija) – 17.30;

4, 5 d. – 17 val.; 9 d. – 21.30

3 d. – Koriolanas (JAV) – 17.45; 6 d. – 18 val.;

7 d. – Manipuliacija – 18 val.

3 d. – Viena diena (D. Britanija, JAV) – 20 val.;

5 d. – 19.